

OSALLISUUS MEDIAKASVATUKSESSA

Toimijana kulttuurisen nuorisotyön kentällä

Jaana Ranta-aho

Opinnäytetyö
Joulukuu 2013
Mediatuottamisen
koulutusohjelma
(Ylempi AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Mediatuottamisen koulutusohjelma (Ylempi AMK)

RANTA-AHO, JAANA:

Osallisuus mediakasvatuksessa - toimijana kulttuurisen nuorisotyön kentällä

Opinnäytetyö 56 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Joulukuu 2013

Kehittämistyössäni tarkastelen Nuorten taide- ja toimintatalo Vimman mediapajan toiminnan muutosta. Kehittämisen taustalla on tarve siirtyä kurssimuotoisesta toiminnasta enemmän nuoria osallistavaan avoimeen toimintaan sekä lisätä mahdollisuuksia kansalaisvaikuttamiseen. Kulttuurisessa nuorisotyössä tärkeä aspekti on nuorten osallisuuden vahvistaminen. Mediapajalla tehtävä mediakasvatustyö sitoo nuoriso- ja mediakulttuurit yhteen. Siksi mediapajan mediakasvatustyö tulisi saada näkyvämmäksi sekä selkeästi kirjatuksi Turun kaupungin vapaa-aikapalveluiden toimintasuunnitelmaan.

Käyn työssäni läpi Turun nuorten toimituksen perustamista alkuajatuksista ensimmäisiin toimituskokouksiin asti. Tuon esille niitä haasteita, mitä uuden toiminnan käynnistäminen työyhteisöltä vaatii. Tämän lisäksi pohdin kouluyhteistyön merkitystä mediapajan toiminnalle, sekä kouluyhteistyön painopisteen siirtämistä yläkoulu- ja lukioikäisistä varhaiskasvatuksen piiriin. Luvussa 6 käyn läpi muutoksen tuomisen työyhteisöön motivoinnin ja sitouttamisen kautta.

Olen kerännyt aineiston tapaustutkimukseeni osallistumalla nuorten toimituskokouksiin: havainnoimalla, nuorille suunnatulla kyselyllä sekä ryhmähaastattelulla. Nuorten lisäksi olen keskustellut muutoksen tuomista ajatuksista mediapajan ohjaajien kanssa. Aineistona toimii myös tutustumismatka Helsingin Nuorten Ääni -toimitukseen, joka on esikuvana Turun nuorten toimitukselle.

Tutkimuksessani tuli esille se, että toiminnan muutos vaatii onnistuakseen esimiestason tuen sekä henkilökunnan sitouttamisen uuteen toimintaan. Lisäksi haasteita tuovat diginatiivinuoret, joiden mediataidot saattavat olla jo kehittyneempiä kuin ohjaajilla. Medialukutaidon opetus korostuu entisestään sosiaalisen median yleistymisen myötä: mitä halutaan jakaa muille ja mitä asioita tulee ottaa huomioon, kun internet on muuttunut jatkuvasti läsnä olevaksi mobiililaitteiden myötä. Tekemäni haastattelut korostavat kouluyhteistyön merkitystä. Kun mietitään nuorten tavoittamista, ovat koulut tärkein väylä tiedottamiseen ja markkinointiin. Mediakasvatuksen liittäminen osaksi kulttuurista nuorisotyötä on mahdollista, kun sille annetaan esimiestason tuki ja tarvittavat resurssit.

Asiasanat: mediakasvatus, kulttuurinen nuorisotyö, varhaiskasvatus, osallisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Media Production

RANTA-AHO, JAANA:

Participation in Media Education – Operating in the Field of Cultural Youth Work

Master's thesis 56 pages, appendices 1 page
December 2013

The purpose of this thesis is to examine the upcoming changes in the Art and Activity House Vimma's media operations. The reasons behind the development are

- 1) to put focus more on the participation of the youth and
- 2) to put focus more on open media workshops instead of media courses.

One of the main aspects of cultural youth work is to reinforce participation. The work with media education combines youth and media cultures together. This is why media education should become a more visible part of Vimma's media operations.

This thesis examines the establishment of youth editing office and the challenges involved. The thesis process also highlights the challenges it brings to the work community. In addition, media co-operation with comprehensive and upper secondary school education are covered.

Chapter 6 describes how to commit and motivate a work community to face the upcoming changes.

The materials to this thesis were gathered by taking part in youth editorial office meetings and by using observation, group interview and questionnaire. Besides the youth themselves, the upcoming changes were discussed with the media instructors.

The final conclusions of the research are that changes in media operations require both support from the management and commitment in the work community. Social media has become an everyday matter, which makes teaching media literacy even more important. Interviews carried out for this thesis show that co-operation with schools is highly important.

Schools are the necessary channel to inform youth about Vimma's media operations. It is possible to combine media education and cultural youth work when you have the support of the management and there are sufficient resources to operate.

Key words: media education, cultural youth work, participation, early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	NUORTEN ASIALLA – NUORTEN KANSSA.....	10
2.1	Kulttuurinen nuorisotyö ja osallisuus	13
2.2	Mediakasvatus digitaalisen ajan kulttuurissa.....	17
3	MEDIAKASVATUS TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ.....	19
3.1	Mediaympäristön muutos ja mediasta oppiminen	22
3.2	Kouluyhteistyön painopiste varhaiskasvatukseen	24
3.3	Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa	27
4	OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN AVOIMELLA TOIMINNALLA	31
4.1	Esimerkkikohteena Helsingin Nuorten Ääni -toimitus.....	32
4.2	Ensiaskleet kohti nuorten toimitusta	34
4.3	Toimituskokoukset alkavat	35
4.3.1	Kyselyn tulokset.....	37
4.3.2	Ryhmähaastattelu toimituskokouksen yhteydessä	40
4.4	Haasteet muutoksessa	41
5	MUUTOKSEN TUOMINEN TYÖYHTEISÖÖN	46
5.1	Nuorten ohjaaminen toimivaksi ryhmäksi	47
5.2	Motivaatio on kantava voima	48
5.3	Muutoksen jälkeen päämääränä hyvä työyhteisö	50
6	POHDINTA.....	52
	LÄHTEET.....	54
	LIITTEET	56
	Liite 1. Kysely Turun nuorten toimitukselle	

1 JOHDANTO

Nuorten taide- ja toimintatalo Vimma (myöhemmin Vimma) on vuonna 2006 kaupungin ytimeen perustettu monitoimikeskus. Mediapuolen lisäksi Vimmassa toimivat savi- ja kädentaitopajat, kahvila sekä nuorten neuvontapiste NuortenTurku. Hallinnollisesti Vimma kuuluu Turun kaupungin vapaa-aikatoimialaan.

Kuva 1. Vimma toimii vanhan tyttökoulun tiloissa Aurakadulla
(kuva: Vimman kuvapankki)

Mediapaja-nimellä kulkeva yksikkömme tarjoaa mediakursseja nuorille sekä toteuttaa mediakasvatuksellista ohjaamista. Puitteet ovat erinomaiset ja tilojen suunnittelussa on otettu huomioon sekä koululaisryhmä- että iltakurssitoiminnot.

Nuorille tarjotaan kursseja videokuvauksesta ja -editoinnista, valokuvauksesta, radiotyöstä sekä vaihtelevasti animaatio- ja sarjakuvakursseja. Vimmassa järjestetään vuosittain kaksi bändikatselmusta sekä useita bändi-iltoja, jotka tarjoavat estradin paikallisille nuorille yhtyeille. Vuonna 2012 pilotoitiin Turku Rock Academy -hanke, jonka tarkoitus on opastaa nuoria, lupaavia yhtyeitä oman alansa osaajiksi. Hanke on ollut erittäin onnistunut ja saanut runsaasti palstatilaa eri medioissa pilottivaiheensa aikana. Turku Rock Academyn vahva nousu on lisännyt musiikkiin liittyvää kurssitarjontaa.

Kuva 2. Esiintymässä Vimman lavalla Electric Love Machine. (kuva: Antti Ala-Könni)

Kuva 3. John Smith huudattaa yleisöä. (kuva: Antti Ala-Könni)

Kunnallisena toimijana toteutamme nuorisolaissa määriteltyjä perustehtäviä. Näitä ovat nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen, aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, sosiaalinen vahvistaminen sekä kasvu- ja elinolojen parantaminen. Toiminta-ajatuksena on lasten ja nuorten myönteisen kasvun tukeminen¹. Turun kaupungin vapaa-aikatoimialan nuorten palveluiden visio on ”Turku on lapselle ja nuorelle paras paikka kasvaa ja toteuttaa unelmia”.

Tämän hetkinen kompastuskivi on perustamisvuodesta asti samanlaisena pysynyt kurssimuotoinen opetus sekä toimivien yhteistyökuvioiden vakiinnuttaminen muun muassa kaupungin koulutoimen kanssa. Henkilökunnan sitouttaminen toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen on yksi kehittämistyön aiheista.

Kehittämistyöni tarkastelee nuorten toimituksen perustamista sekä niitä toimenpiteitä, mitä tarvitaan, jotta toiminta saadaan vakiintuneeksi. Työssäni kyse ei ole pelkästään nuoriin vaikuttavasta toiminnan muutoksesta. Suurempi muutostavoite on henkilökunta, jonka vuosien työkokemus ja vahva osaaminen tulisi saada esiin ja hyötykäyttöön. Miten saadaan esille motivaatio ja miten lisätä sitoutuneisuutta työhön? Toiminnan

¹ Turun kaupungin verkkosivut: nuorten palvelut 2013

suunnittelun muutoksessa yksi tärkeimmistä tekijöistä on sitouttaminen muutokseen. Mediamaailma muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, jolloin myös meidän on oltava valmiina vastaamaan uusiin haasteisiin. Kehittämistyössäni tärkeässä roolissa on myös kouluyhteistyö ja sen saaminen kannattavaksi.

Mediapajan toiminta on ollut tähän asti erittäin tekniikkapainotteista ja kurssien sisältö on painottunut pitkälti eri ohjelmistojen opettamiseen. Tämä on ymmärrettävää, sillä toimintansa alkuvuosina Vimma oli edelläkävijä niin tilojen kuin ohjelmistojen puolesta. Vajaassa kymmenessä vuodessa on kuitenkin tapahtunut suuri muutos mediamaailmassa. Älypuhelisten ja netistä ladattavien ilmaisohjelmien myötä kuka vain voi tehdä mediaa - ja helposti. Tämän päivän nuorten valmiudet sisällöntuottamiseen ovat erittäin hyvät. Haaste on medialukutaidon ja -kriittisyyden opettamisessa.

Kuva 4. Vimman puitteet (kuva: Vimman kuvapankki)

Toiminnan suunnittelun muutoksessa kantavana ajatuksena on kurssimuotoisuudesta luopuminen ja siirtyminen enemmän nuoria osallistavaan tarjontaan. Vuosia ajatuksena kytynyt nuorten toimitus on ottanut ensimmäiset askeleensa ja sen vakauttaminen tulee olemaan suuri työ. Ensisijainen kohderyhmämme ovat nuoret. On kuitenkin huomioitava, että tämän päivän lapset ovat huomisen nuoria. Siksi mediakasvatus, medialukutaito ja -kriittisyys, on ajoitettava alkamaan varhaiskasvatuksesta. Olemme vuosia tehneet kouluyhteistyötä ja tarjonneet mediatunteja yläkoulu- ja lukioluokille. Nyt on aika ottaa mukaan varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat alakoululuokat ja laajentaa mediakasvatustyömme koskemaan myös heitä.

Kuva 5. Vimma sijaitsee aivan kaupungin ytimessä. (kuva: Vimman kuvapankki)

2 NUORTEN ASIALLA – NUORTEN KANSSA

Vimman mediapajalla toimintaympäristö on nuorisotyön piirissä ja kohderyhmämme ensisijaisesti nuoret. Nuorisotyön näkökulmasta keskeinen tavoite on nuorten tavoittaminen, ohjaaminen ja kasvun tukeminen. Mediakasvatuksellisesta näkökulmasta nuoria halutaan kannustaa mielipiteitään ilmaiseviksi, kyseenalaistaviksi ja kriittisiksi mediankäyttäjiksi ja -tekijöiksi. Työkenttämme on monimuotoinen ja haastava, sillä se yhdistää kulttuurisen nuorisotyön ja mediakasvatuksen yhdeksi kokonaisuudeksi.

Tällä hetkellä toimintakertomuksessamme ei mainita sanaa mediakasvatus eikä oteta kantaa mediakasvatuksen tarjoamiseen osana Vimman mediatyötä. Tässä on muutoksen paikka. Kun mediakasvatuksen tärkeys nuorisotyössä ymmärretään myös ylemmän organisaation taholta, helpottuu käytännön työn tekeminen kentällä. Olen työskennellyt Vimmassa vuodesta 2008 ja näiden vuosien aikana olen huomannut, että mediapajan työtä leimaa edelleen 90-luvun videopajatoiminta. Vimman edeltäjänä toiminut nuorisokeskus Palatsi tunnettiin erityisesti videopajastaan, jossa tehtiin musiikkivideoita ja lyhytelokuvia. Näistä vuosista on menty eteenpäin, mutta verkkaisesti. Muutoksen vähäisyys näkyy sekä kävijämäärissä että henkilökunnan jaksamisessa ja motivaatiossa. Uskon, että halu kehittää omaa työtä ja toimintaympäristöä on meissä jokaisessa mediapajan työntekijässä. Kehittämistyö vaatii kuitenkin tuen ja ymmärryksen myös esimiestasolla.

Kun mediapajan toimintaa on lähdetty suunnittelemaan uusiin toimitiloihin, on videopaja-ajatus elänyt edelleen vahvana. Tämä on ymmärrettävää, sillä mediakasvatus on saanut enemmän jalansijaa vasta kuluneiden vuosien aikana. Toimintatavat muuttuvat vuosien myötä ja vaikka on helpompaa pitää kiinni vanhoista perinteistä, on muutokseen kuitenkin pystyttävä varautumaan.

Juha Nieminen mainitsee artikkelissaan Vastavoiman hahmo (Hoikkala & Sell 2008, 23) nuorisotyöstä voitavan erottaa neljä yleistä tehtävää eli funktiota: sosialisatio-, personalisatio-, kompensatio- ja resursointi- ja allokointifunktio. Näistä erityisesti sosialisatio- ja personalisatiofunktio ovat aiheen kannalta tarkastelemisen arvoisia. Esittelen ne tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

Niemisen mukaan nuorisotyön ensimmäinen yleinen tehtävä on sosialisatio eli nuorten liittyminen kulttuurin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön jäseniksi. Perinteisesti tällä on tarkoitettu ympäröivässä kulttuurissa ja yhteiskunnassa todettujen arvojen, roolien ja käyttäytymismallien siirtymistä uudelle sukupolvelle. Sosialisation yleisenä tarkoituksena on sosiaalistaa nuoria, jotka voivat omaksua, muuttaa tai hylätä tarjottuja arvoja, rooleja, käyttäytymistapoja ja toimintamalleja. (emt., 23)

Nuorten toimitus ei ole yksin mediakasvatusta, se on samalla nuorten kasvun tukemista tiedostaviksi aikuisiksi, joilla on mahdollisuus ja ymmärrys vaikuttaa asioihin. Se on kanava mielipiteille ja näkökulmille, jotka ehkä muuten jäisivät kuulematta. Samalla kannustetaan nuoria olemaan kiinnostuneita: tutkimaan, havainnoimaan ja osallistumaan. Sosialisatio mahdollistaa myös kriittisyyden ja kritiikin, jotka ovat tärkeitä taitoja matkalla vahvaksi, tiedostavaksi aikuiseksi.

Personalisatio on nuoren kasvamista ja kasvattamista omaksi itsekseen ja itsenäiseksi, omat tarpeensa tiedostavaksi yksilöksi. Tämän funktion toteuttaminen edellyttää nuoren yksilöllisyyden ja ainutlaatuisuuden tunnistamista ja tukemista. (emt., 24)

Jokapäiväisessä työssämme saamme todeta, että nuoruus on herkkää aikaa ja yhteen ryhmään mahtuu niin monta persoonaa kuin osallistujaa. Kasvun tukeminen on tukemista oman mielipiteen ilmaisussa, omien valintojen tekemisessä ja tien valitsemisessa. Nieminen (emt., 24) toteaa, että personalisaation kannalta nuorisotyön ohittamaton ominaispiirre on vapaaehtoinen mukanaolo, jonka seurauksena työhön sisältyy lähtökohtaisesti tarpeiden kuuleminen ja kunnioitus.

Näkisin, että personalisatio on yksi tärkeimmistä asioista nuorisotyössä. On osattava ottaa jokainen nuori vastaan yksilönä ja hyväksyttävä hänet juuri sellaisena kuin hän on. On myös osattava erottaa ammatti- ja siviiliminä. Nuorten kanssa on oltava luonteva

olematta liian tuttavallinen. On paljon nuoria, joilta puuttuu kunnollisen ja turvallisen aikuisen malli ja jotka tarvitsevat apua elämän eri osa-alueille.

Nämä kohtaamiset työntekijän ja nuoren välillä ovat ratkaisevia, kun muodostetaan oppimisympäristöjä nuorisotyölle. Kulttuurisen nuorisotyön erityisalueen muodostuminen viime vuosien aikana on osoitus siitä, että kulttuuritoiminnalla on nykyisin suuri merkitys nuoren ihmisen personalisaatiolle. Siinä nuorella on mahdollisuus saada sellaista ohjausta, johon kotien ja koulujen kiinnostus, voimavarat tai taidot eivät riitä. (emt., 25)

Nuorten toimitus perustuu nuorten itsensä suunnittelemaan toimintaan, jossa heidän intressinsä ovat ensisijaisia. Aikuinen on läsnä, auttaa ja neuvoo tarvittaessa, mutta ei aseta toiminnalle vaateita tai kehyksiä, joiden mukaan tulisi toimia. Nuoret sitoutetaan antamalla heidän tehdä toiminnasta nuorten näköistä. Nieminen (emt., 28) kirjoittaa, että nuorisotyön nonformaalinen kasvatus on käytäntöön suuntautunutta ja vapaaehtoisuuteen perustuvaa, mutta kuitenkin tietoista, tavoitteellista ja ohjattua toimintaa. Näin ollen nuorisotyön toimintaympäristöksi voidaan jäsentää sellainen nuorisotyön yleisiä tehtäviä toteuttava kokonaisuus, joka sisältää kasvatustavoitteen, oppimisympäristön rakenteelliset tekijät, kuten kohderyhmä ja tila, sekä pedagogisen menetelmän. Näin nuorisotyön oppimisympäristöstä saadaan tavoitteellinen kokonaisuus.

Se, mikä sopii enemmän muodolliseen oppimisympäristöön, kuten kouluihin, ei välttämättä istu nuorisotyön puitteisiin. Niemisen (emt., 32) mukaan nuorisotyön menetelmät eivät aina näyttäydy samanlaisina selkeärajaisina ja johdonmukaisina menettelytapoina kuin esimerkiksi opetuksessa. Nuorisotyössä käytetään usein moniulotteisia toimintakokonaisuuksia, joissa yhdistellään tavoitteita sekä oppimisympäristöjen rakenteellisia tekijöitä ja menettelytapoja ennakkoluulottomasti.

Hieno puoli työssäni on mahdollisuus luovaan ja kokeilevaan kasvatukseen ja ohjaukseen. Vaikka esimerkiksi toimitustyötä sitovat tietynlaiset työtavat ja lainalaisuudet, on ajatustyötä ja näkökulmatyöskentelyä mahdollistaa harjoittaa monin eri keinoin, eri työtapoja yhdistellen, mutta kuitenkin vahvaa ammattitaitoa osoittaen. Nuorisotyössä tärkeää on nuoren kuunteleminen ja hänen kanssaan vuorovaikutuksessa

oleminen. Luottamus syntyy olemalla läsnä luotettavana, kuuntelevana ja turvallisena aikuisena.

Nuorisotyössä kasvatustavoitteisiin kytkeytyvät menetelmät toteutuvat monisyisen vuorovaikutuksen yhteydessä. Menetelmällinen joustavuus ja luovat ratkaisut ovat nuorisotyössä vahvuus, mutta niihin kytkeytyy myös vaaransa. Joustavuus ei saa tarkoittaa sitä, että tavoitteisiin ja menetelmiin suhtaudutaan väheksyvästi. Osaamisen ylläpitämiseksi ja rajallisten resurssien hyödyntämiseksi nuorisotyön on tunnistettava menetelmälliset rajansa. (Hoikkala & Sell (toim.) 2008, 32)

2.1 Kulttuurinen nuorisotyö ja osallisuus

Media on pikkuhiljaa saanut jalansijaa kulttuurisen nuorisotyön kentässä. Suurin osa nuorisotyön toimijoista ymmärtää median osana nuorten elämäntapaa ja nuorisokulttuuria. Mediakriittisyys on keskeinen kansalaistaito, jota voidaan kehittää myös nuorisotyön kentällä. (Hoikkala & Sell 2008, 180) Mediakulttuuri on kiinteä osa nykynuorten elämää ja siihen liittyvät olennaisesti medialukutaito ja mediakasvatus. 2010-luvulla mediakasvatus muotoutuu osin sosiaalisen median ja digitaalisen kulttuurin lähtökohdista. Opetuksellisessa mielessä sillä on yhtä vahvat eettiset periaatteet kuin missä tahansa muussakin opetustoiminnassa. (Sintonen 2012, 64)

Kulttuurinen nuorisotyö on yhteiskunnallista ja yhteisöllistä toimintaa. Keskeistä on henkisen ja fyysisen tilan antaminen nuorille itselleen. Nuorisotyön tehtävänä on luoda areenoita ja tukirakenteita ja samalla tuoda nuorille itselleen sopivia demokraattiseen yhteiskuntaan vaikuttamisen muotoja. (Hoikkala & Sell 2008, 177)

Turun kaupungin nuorisotyössä on annettu ja kehitetty nuorille erilaisia tapoja vaikuttaa. Verkkodemokratiaa tarjoava Aloitekanava² kattaa koko Suomen ja tarjoaa paikkakuntaakohtaisesti mahdollisuuden ideoiden esittämiseen ja palautteen antamiseen kunnalle. Sivuston lähempi tarkastelu kuitenkin osoittaa, että vaikka kanava on pilotoitu vuonna 2007, se ei ole turkulaisten nuorten keskuudessa kovin tunnettu. Syyskuussa 2013 sivustolle oli kirjattu 65 ideaa ja käyttäjiä oli 160.

² www.aloitekanava.fi

Keväällä 2013 Turun kaupunginhallitus päätti, että Turkuun tullaan perustamaan nuorten oma vaikuttajaryhmä, nuorisovaltuusto, joka on yksi osallisuuden malli. Aiemmin Turussa on toiminut myös Nuortenturku foorumi, joka rahoittaa nuorten ehdottamia parannushankkeita kouluissa ja nuorisotiloilla, mutta se väistyy nuorisovaltuuston tieltä.³

Loppujen lopuksi vaikutusmahdollisuuksia nuorten omiin asioihin on Turun kokoisessa kaupungissa vähän. Nuorisovaltuusto tulee varmasti korjaamaan tätä tilannetta, mutta se on vasta perustamisvaiheessa. Syyskuussa 2013 Turun Sanomat uutisoi, että nuorisovaltuustovaalit tullaan pitämään jo saman syksyn aikana. Valtuustoon valitaan 31 nuorta ja se aloittaa toimintansa vuoden 2014 alussa kaksivuotisella toimintakaudella.⁴ Yhtenä vaalipaikkana tulee olemaan Vimma, joten olemme aitiopaikalla seuraamassa nuorisovaltuuston syntyä.

Kohtaan työssäni vuoden aikana satoja nuoria, joiden kanssa olen tekemisissä joko suoraan tai välillisesti, esimerkiksi tapahtumien yhteydessä. Yksi tärkeimmistä päämääristä on nuoren oman identiteetin vahvistaminen osallisuuden keinoin. Nuorisolain määritelmässä nuorisotyöstä sanotaan näin:

Nuorisotyö on nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä samoin kuin nuorten sosiaalista vahvistamista, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta.⁵

Meidän päämäärämme mediapajan työntekijöinä nuorten toimituksen perustamisessa on vahvistaa nuoren kansalaisidentiteettiä, tukea aktiivista kasvamista aikuiseksi ja samalla tuoda osallisuus osaksi nuoren arkipäivää. Nuorten toimitus on kansalaisvaikuttamista puhtaimmillaan ja yhteistyö valtamedioiden kanssa tuo sen näkyville laajemmin.

Kulttuurisessa nuorisotyössä, kuten nuorisotyössä ylipäätään, työtapa on osallistava ja nuoria kuunteleva, nuorten ehdoilla etenemistä. Nuorten osallisuudesta ja kuulemisesta puhutaan nykyään enemmän ja sen eteen tehdään jatkuvasti työtä, jotta nuorten ääni

³ Turun kaupungin verkkosivut: nuorten palvelut 2013

⁴ Turun Sanomat 2013

⁵ Nuorisolaki 72/2006

saadaan paremmin kuuluviin heitä koskevissa asioissa. Osallisuus on määritelty myös Nuorisolaissa (8 §) seuraavasti:

Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa.⁶

Maija Kosken oppaassa Osallisuuden taloa rakentamassa (Koski 2010, 8) osallisuus määritellään seuraavasti:

Osallisuus on vaikuttamista asioihin, jotka koskettavat lasta ja nuorta itseään. Osallisuus luo tunteen kuulumisesta johonkin, oli kyseessä sitten koulu, harrastusseura tai ystäväpiiri. (...) Osallisuus vahvistaa lasten ja nuorten sitoutumista. He sitoutuvat tekemään ja huolehtimaan asioista paremmin, kun saavat vaikuttaa heitä koskeviin asioihin.

Nuorten toimituksen journalistinen työ on esimerkki osallistavasta toiminnasta. Nuoria rohkaistaan ottamaan selvää heitä askarruttavista asioista, kyseenalaistamaan ja kysymään. Haastatteleamalla päättäjiä, toimittajia, julkisuuden henkilöitä ja tavallisia kadunmiehiä saadaan monimuotoisia näkökulmia juuri niihin asioihin, jotka koskevat nuoria itseään. Yhteiset kokoontumiset sitouttavat nuoret toimintaan ja saavat heidät jatkamaan pitkäjänteisemmin aloittamaansa harrastusta.

Maija Koski (emt., 11-12) toteaa oppaassaan, että osallisuudessa kaikki perustuu hyvin pitkälle dialogiin, johon päästään kuuntelemalla, kyselemällä ja keskustelemalla asioista yhdessä. Aito dialogi on vuoropuhelua, jossa arvostetaan, kunnioitetaan ja kuunnellaan toista osapuolta. Siihen kuuluu avoimuus, toisen puoleen kääntyminen ja uusien asioiden oppiminen turvallisessa seurassa. Osallisuus on toimintaa, joka kannustaa ja kasvattaa sosiaalisuuteen: opitaan yhdessä tekemällä ja kokeilemalla. Aikuisella on aina vastuu ja velvollisuus nuorten ohjaamisesta. Opettamalla lapsille ja nuorille osallisuutta, kehitetään heidän sosiaalisia taitojaan, sekä positiivisen palautteen antoa että vuorovaikutustaitoja. Sosiokulttuurinen innostaminen on lähtökohtana tulevalle toiminnan muutokselle, jossa yksi pääpaino tulee olemaan nuorten

⁶ Finlex 2013

kuuleminen. Ihmisten välinen vuorovaikutus, toiminnallisuus ja verkostojen luominen ovat muutoksen keinoja.

Osallisuuden kulttuurin yhteydessä osallistuminen ja osallisuus tarkoittavat eri asioita. Osallistuminen on mukanaoloa tilanteessa, joka on usein toisen ihmisen järjestämä. Osallisuus taas tarkoittaa sitä, että on itse sitoutunut toimintaan, halukas vaikuttamaan asioiden kulkuun sekä ottamaan vastuuta myös seurauksista. Osallisuus on siis oma kokemus asioihin vaikuttamisesta ja kokemuksesta juontuvaa sitoutumista. Vastuuntunnon näkökulmasta osallisuuden kulttuuri saattaa meidän tarkastelemaan digitaalista mediaa ja kulttuuria toisenlaisesta näkökulmasta. Usein media esitetään toimijan roolissa, vaikka se itsessään ei voi olla toimija. Ihmiset tekevät sekä median avulla että median kautta paljon: välitämme tietoa, vaikutamme asenteisiin, mielikuviin ja arvoihin. Digitaalisen kulttuurin kehityskulun myötä meistä kaikista on tullut toimijoita. (Sintonen 2012, 18-20)

Nuorten mediataitojen pedagogista tukea eli mediakasvatusta voidaan toteuttaa tukemalla nuorten 1) itsenäistä tekemistä ja tutustumista mediatuotantojen prosesseihin sekä taustoihin 2) syventymällä median esitysten kerrontaan ja ilmaisutapojen ymmärtämiseen 3) refleктоimalla ja peilaamalla omaa mediasuhdetta mediaympäristöön. Näihin on hyvä lisätä myös mediakritiikki, tietoisuus omista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista sekä taidot toteuttaa omia mediaesityksiä ts. tuoda esiin omia mielipiteitä median avulla. (Kotilainen & Rantala 2008, 71)

Nuorten toimitus tarjoaa kanavan, jossa nuorten ääni tuodaan kuuluviin hallitusti erilaisissa verkkoympäristöissä sekä sosiaalisessa mediassa. Vimman mediapajan työntekijät pääsevät parhaassa tapauksessa olemaan osallisina nuorten omissa tuotannoissa alusta loppuun, jolloin mahdollisuus tuoda esiin näkökulmia mediakasvatukselliseen sisällöntuotantoon paranee.

2.2 Mediakasvatus digitaalisen ajan kulttuurissa

Osallisuuden kulttuuri edellyttää uudenlaisia osallistavia kasvatuskäytäntöjä ja osallisuuden pedagogiikkaa. Digitaalisen ajan mediakasvatus tähtää äänien

moninaisuuteen: valtakulttuurin rinnalle nousevien tarinoiden, näkökulmien ja keskustelujen julkisuuteen. Lapset ja nuoret eivät nykyisellään juuri pysty toimimaan valtamediassa tasavertaisina informaation tuottajina ja omien kokemusten välittäjinä. Kansalaisuuden näkökulmasta heiltä on evätyä aktiivinen toimijuus ja mahdollisuus osallistua merkitysten tuotantoon ja kommunikaatioon. (Kupiainen & Sintonen 2009, 164)

Osallisuuden kulttuurissa mediakasvatuksen menetelmät, erityisesti mediakokemukset ja -projektit, mahdollistavat kokonaisvaltaisen aistisuuden ja ruumiillisuuden, kun nuoret voivat tuoda mukaan omia makutottumuksiaan, emotioitaan ja työskentely- ja lukutapojaan. Digitaalisen kulttuurin mediakasvatuksessa oppiminen perustuu vastavuoroisuudelle ja yhteistoiminnallisuudelle, se on leikittelevää ja kokeellista. Ennakkosuunnittelu ja arviointi ovat edelleen tärkeitä, mutta oppimistapahtuma on elastinen ja sallii poikkeamisen ennalta suunnitellusta. (emt., 165)

Digitaalinen kulttuuri perustuu ihmisiin ja heidän mielenkiinnon kohteisiinsa ja odotuksiinsa ja ennen kaikkea siihen, mitä milloinkin koetaan jakamisen arvoiseksi. Sintosen mukaan eniten sen toimintamuotoja määrittelevät vuorovaikutteisuus, eri mediatyypit, käyttäjälähtöisyys, sisällöntuottamisen mahdollisuus ja yksilöiden välinen viestintä. (Sintonen 2012, 18-24)

Sintosen mukaan digitaalisen kulttuurin toimintamuotoja määrittelee yhä enenevässä määrin vuorovaikutteisuus, eri mediatyyppien yhdentyminen ja yhdistelymahdollisuus, käyttäjälähtöisyys, sisällöntuottamisen mahdollisuus sekä yksilöiden välinen viestintä. Digitaalinen kulttuuri mielletään lähes automaattisesti avoimeksi ja julkiseksi, vaikka sen ilmenemismuodot voivat olla myös päinvastaisia. Henkilökohtaisen ja julkisen, avoimen ja suljetun raja voi verkossa toimiessa muuttua häilyväksi. (emt., 23-26)

Digitaalisen osallisuuden kulttuuri voi olla arkipäivää, mutta se vaatii vielä osaamista ja tietämystä. Osaaminen ja digitaalisessa kulttuurissa oleminen eivät vielä itsessään takaa sellaista medialukutaitoa, johon sisältyy myös vastuullisuus. Positiivisina piirteinä digitaalisessa kulttuurissa voidaan nähdä kansalaistoiminnan elävöittäminen, kuulluksi tuleminen, demokraattisempien organisaatioiden luominen ja vertaisryhmien aktivoituminen. (emt., 27)

Digitaaliseen mediakulttuuriin liittyy aktiivinen rooli, mikä korostaa toiminnallisuuden merkitystä. Median myötä rakennetaan sosiaalista ja yksilöllistä identiteettiä. Tämä voi luoda myös näköharhaa: ilmiöt, joita ei mediassa käsitellä, jäävät huomaamatta. Tästä syystä mediakasvatuksen vastuu korostuu ja medialukutaitoon kuuluu myös yhteiskunnallinen ja kulttuurinen pohdiskelu. Medialukutaitoa tuottava mediakasvatus ei ole moralismia vaan eettisyyteen kasvamista. Tällä tarkoitetaan havaitsemista, ideoimista, pohdintaa ja toimintaa ja sitä, että pohdinnan tulokset voidaan jakaa esimerkiksi mediaesityksin. Kasvatus osallisuuden kulttuurissa ja medialukutaitoa tavoitteleva mediakasvatus on parhaimmillaan kriittisten ja luovien ajattelutaitojen kehittymistä. Tärkeäksi kasvussa muodostuu itsenäisten valintojen tekeminen, oleellisen erottaminen epäoleellisesta sekä eettinen voimaantuminen. (Kupiainen & Sintonen 2009, 175-176)

Digitaalisen ajan mediakasvatus osallistuu yhteisen kulttuurisen pääoman kartuttamiseen, ylläpitoon, varastointiin ja kehittämiseen. Kiinnittymisen, inspiroitumisen ja haltioitumisen prosessina se mahdollistaa myös kulttuurisen uudelleen tarkastelun. Keskeisiä mediakasvatuksen tavoitteita ovat kyky kriittiseen reflektointiin ja kyky kuvitella luovasti ja vastuullisesti. Kasvu tähän voi lähteä jo varhain, pienenä lapsena. (emt, 178-179)

Osallisuuden ja jakamisen periaatteita omaksuttaessa tulisi samalla oppia itseohjautuvuutta ja omatoimisuutta. Perustana tavoitellaan eettistä sensitiivisyyttä, kulttuurisia näköaloja sekä oppimisen perspektiivejä. Digitaalinen kulttuuri on ennen kaikkea oppimista toisilta. (Sintonen 2012, 39)

3 MEDIAKASVATUS TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Media liittyy tiiviisti nuorisokulttuurin eri osiin ja varsinkin populaarikulttuurin muotoihin. Erityisen haasteensa tuo internet, joka asettaa odotuksia nuorisotyön kehittämiseksi ja mediakasvatuksen edistämiseksi nuorisotyössä. (Kotilainen & Rantala 2008, 64)

Nuorten mediamaailma pähkinäkuoressa -tutkimuksen (2013)⁷ mukaan internetissä vietetty aika on lisääntynyt kaikenikäisillä, mutta huomattavin kasvu on 15-29 -vuotiailla. Internet on nuorille luonnollinen osa elämää ja digitaaliset ympäristöt kulkevat jatkuvasti mukana mobiililaitteissa. Digitaaliset ympäristöt luovat täysin uusia osallisuuden, kanssakäynnin ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Uudet teknologiat lisäävät vuorovaikutuksen mahdollisuuksia ja tätä kautta vaikuttavat mediaympäristöjen kehittymiseen. Älypuhelimet mahdollistavat jatkuvan median käytön.

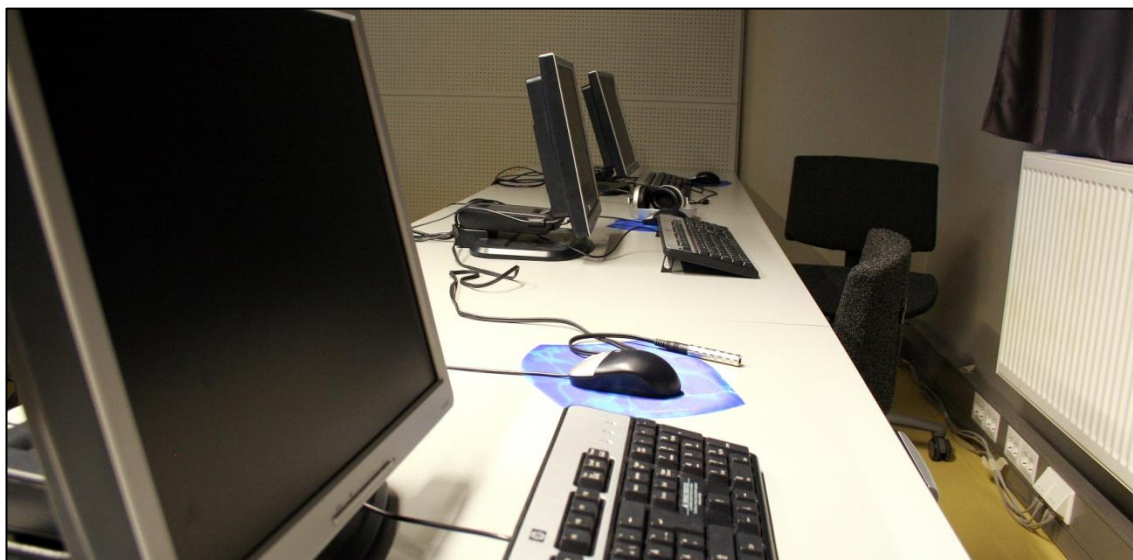
Mediakulttuuri on muuttunut nykypäivän nuorille arkiseksi ja jatkuvasti läsnä olevaksi. Voidaan puhua diginatiivien sukupolvesta, jonka mediataidot ovat lähtökohtaisesti paremmat kuin esimerkiksi opettajien tai vanhempien. Mediavälineiden ja -sisältöjen käyttö on suurelle osalle nuorista luonteva osa arkea, mutta median kohtaaminen ei silti välttämättä ole kaikilla hallussa. Runsaskaan mediakäyttö ei takaa sellaisenaan mediakulttuurissa elämiseen tarvittavia taitoja. (Mediataitojen oppimispolku... 2011, 13) Monet diginatiivisukupolven nuoret ovat taitavia käyttämään internetiä sosiaaliseen verkostoitumiseen ja viihdetarkoitukseen. Kun puhutaan informaation hyötykäytöstä, eivät nuorten taidot ole välttämättä lainkaan riittäviä. Ongelmat ilmenevät tiedonhaussa ja saadun informaation kriittisessä arvioinnissa. On muistettava, että kaikki digiajan nuoret eivät välttämättä ole automaattisesti hyviä tiedonetsijöitä tai teknisesti näppäriä. (Rahja 2013)

Mediakasvatuksessa otetaan kasvatuksen näkökulmasta kantaa mediakulttuurin ilmiöihin: ohjataan ja tuetaan nuorten mediataitoja oman tekemisen ja tulkinnan alueilla. Vaikka mediakasvatusta on tutkittu paljon, se on fokusoitunut lähinnä kouluopetukseen eikä esimerkiksi nuorisotyöhön. Nuorisotyö näyttäytyy kuitenkin yhtenä nousevana alueena mediakasvatuksen toteuttajien joukossa. (Kotilainen & Rantala 2008, 65)

⁷ www.mediakasvatus.fi/files/nuorten_mediamaailma_pahkinankuoressa.pdf

Mediakulttuurin ei tule olla pelkkä väline nuorisotyössä, vaan sen tulee luoda sosiaalisia tiloja, joissa nuoret rakentavat identiteettiään. Tänä päivänä useimmat nuoret ovat hyvin aktiivisia ja teknisesti taitavia median käytöltään, joten aikuista tarvitaan enemmänkin tueksi avaamaan arvokysymyksiä, pohtimaan ja rohkaisemaan. (Kotilainen & Rantala 2008, 64) Haaste on saada nuori kiinnostumaan pelkän sisällöntuotannon sijaan myös siitä, mitä hän tuottaa. Esimerkiksi lyhytelokuvakursseilla huomaa, että nuorilla on valtavasti hienoja ideoita ja ajatuksia sekä valtava tekemisen into. Tämä into on usein voimakkaampi kuin halu miettiä sitä, mitä kaikkea hyvää ja pahaa mediamaailmaan liittyy. Opetuksessa on pyrittävä vuorovaikutuksellisuuteen ja siihen, että nuoret saavat itse pohtia toteutusta mahdollisimman paljon. Lyhytelokuvakursseilla huomaa myös sen, miten väkivalta on arkipäiväistynyt. Onkin päädytty linjaan, ettei kursseilla toteutettavissa elokuvissa pahoinpidellä, murskata tai runnota ketään - edes leikisti.

Mieleeni on jäänyt yksi koskettava lyhytelokuva, jonka tekijät olivat nuoremasta päästä Vimman kävijöitä. He halusivat tehdä elokuvan koulukiusatusta, joka elokuvan lopussa saa hyvän ystävän. Ystävä on myös suojelija ja ajaa kiusaajat pois. Tarina oli todella hyvä ja oivaltava. Se sai myös meidät ryhmässä pohtimaan, miksi koulukiusaamista esiintyy ja miten sen voisi estää. ”Näyttämällä tämän elokuvan”, oli yhden ryhmäläisen ehdotus.

Kuva 6. Mediakerroksen opetustilat. (kuva: Vimman kuvapankki)

Yksi suuri haaste nuorisotyössä tapahtuvassa mediakasvatuksessa on se, että ohjaus ja opettaminen osuvat nuoren vapaa-aikaan. Kurssimuotoisuus saatetaan kokea liian sitovana, eikä kurssin sisältö välttämättä vastaa haluttua. Tämä sitoo myös kurssien

vetäjiä. Tietty määrä tunteja pakottaa tekemään valmiita kurssirunkoja, joita voi olla hankala muokata toiveiden mukaan. Esimerkkinä toimii editointikurssi, jossa tavoite on oppia tietyt videoeditoinnin perusasiat. Kurssille osallistujat voivat kuitenkin olla jo lähtökohdiltaan eri asemassa: yksi on harrastanut editoimista kotona ilmaisohjelmalla ja toinen on täysin vasta-alkaja. Mielenkiinto saadaan lopahtamaan jo siinä vaiheessa, kun edetään hitaimman mukaan. Siksi kurssimuotoisuus alkaa olla aikansa elänyt tapa tarjota mediaopetusta. Avoimella toiminnalla voidaan panostaa laadukkaaseen yhdessä tekemiseen ja siihen, että nuori saa yksilöllistä opetusta tasonsa mukaan. Näin nuoret on mahdollista sitouttaa mukaan ilman osallistumispakkoa.

Muutoksen hallinnan keskeinen työkalu tulisi olla ymmärrys mediakasvatuksen perusteista ja käytännönläheinen medialukutaidon opetus. Mediakasvatuksen historia on lähinnä elokuva- ja tv-kasvatuksen sekä atk-taitojen opettamisen kentällä. Uuden haasteen mediakasvatukseen tuo sosiaalinen media, joka tarjoaa opettamiselle menetelmiä ja työkaluja, joilla viestintä on entistä vuorovaikutteisempaa. Sosiaalinen media yhdistää perinteisen mediakasvatuksen ja tietoyhteiskuntataidot uudeksi opetus- ja oppimiskulttuuriksi. (Meriranta 2010, 88-89)

Mediakasvatuksen ongelma on perinteisesti ollut resurssipula materiaaleista ja paikoista, joissa harjoitella median tekemistä ajanmukaisilla tekniikoilla. 1980-luvulla mediakasvatuksen apuvälineiksi tulivat videokamerat ja editointilaitteistot, joita oli saatavilla muun muassa kuntien ylläpitämissä videopajoissa. 1990-luvun lama aiheutti sen, että videopajat lakkautettiin lähes kokonaan. Sosiaalisen median kasvun myötä mediakasvatus on saanut vakiintuneen oppimisympäristön, joka on kaikkien saavutettavissa edullisesti ja helposti. Yksi hidaste oppilaitoksissa on asianmukaisten tietokoneiluokkien puute. (Meriranta 2010, 94)

Tätä tarvetta vastaamaan on aikoinaan suunniteltu Vimman mediapajan opetustilat. Koska kouluissa oli 2000-luvun puolivälissä vain välttävästi tiloja ja laitteita, vastasivat Vimman puitteet hienosti tähän tarpeeseen. Nykyään koulujen varustetaso on parempi ja toisaalta mediaopetusta pystytään antamaan huomattavasti kevyemmällä varustuksella. Esimerkiksi tablet-tietokoneella on mahdollista kuvata ja editoida video nopeasti ja hyvällä laadulla.

3.1 Mediaympäristön muutos ja mediasta oppiminen

Ei ole epäselvää, että lapset ja nuoret käyttävät mediaa aktiivisesti ja monipuolisesti. Televisio on viime vuosina menettänyt valta-asemaansa internetille. Internetin käytössä korostuu sosiaalinen ulottuvuus: sen kautta osallistutaan erilaisiin nettiyhteisöihin ja pidetään yhteyttä muihin. Viihteen ja tiedon tuottamisen lisäksi mediasta on muotoutunut keskeinen osa nuoren identiteetin ja sosiaalisen ja kulttuurisen maailman rakentumista. Mediavälineet sulautuvat nuorten maailmassa media- ja teknologiaympäristöksi, jossa liikkuminen on sujuvaa eri mediavälineiden välillä. Nuorten arki on tätä kautta hyvin teknologisoitunut. (Nyyssölä 2008, 39-40)

Media tarjoaa erilaisia oppimisympäristöjä välineestä riippuen. Medialähtöinen oppiminen voi liittyä monenlaisiin sisältöihin: tietoihin, taitoihin, näkemyksiin ja ideologioihin. Mediasta opitut taidot voivat olla hyvinkin konkreettisia (tietotekniset taidot) tai elinikäiseen oppimiseen liittyviä perustaitoja (esim. vieraan kielen oppiminen). (emt., 56)

Medialähtöisen oppimisympäristön kautta on mahdollista oppia hyödyllisiä tietoja; media myös muokkaa maailmankuvaamme. Vaikka mediasisällöstä suurikin osa voi olla merkityksetöntä oppimisen kannalta, on mahdollista tuottaa merkityksellisiä oppimiskokemuksia. Nyyssölä (2008, 63) esittelee Weintraub Austinin (2001) näkemyksen mediasta ja kognitiivisista taidoista siten, että lasten median seuraamisen keskeisenä funktiona on oppia ympäröivästä maailmasta. Media antaa kuvan siitä, millainen on aikuisten maailma ja miten siinä pitäisi elää ja olla.

Median välittämä informaatio tarjoaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden suhteuttaa, muokata ja muuttaa aikaisempia tietoja ja kokemuksia uuteen informaatioon. Median avulla voi löytää uusia käsitteitä, luokitteluja ja elämäntyylejä. Kyse on kokonaisvaltaisesta oppimisesta, johon kuuluu myös tunteiden tunnistaminen. (Nyyssölä 2008, 65)

Muina oppimisen aspekteinä Nyyssölä (2008, 66-68) erottelee sosiaalisten taitojen vahvistumisen, vuorovaikutuksellisen oppimisen ja tietotekniikan omaksumisen. Sosiaalisilla taidoilla Nyyssölä tarkoittaa yhteisöllisyyttä vahvistavia käyttäytymismalleja, joihin vaikuttavat kokemukset, kommunikaatio toisten kanssa sekä

mediasta saadut vaikutteet, ja joilla on tärkeä osuus lapsen identiteetin ja tiedollisten taitojen kehittämisessä. Internetin mahdollistamiin yhteisöllisiin ja vuorovaikutuksellisiin alueisiin liittyy oppimisen mahdollisuus. Lähtökohtana on, että oppiminen on luonteeltaan sosiaalista toimintaa ja sitä kautta yhteisöllistä.

Nyyssölä (2008, 67) avaa vuorovaikutuksellisuutta ja verkkolähtöistä oppimista Thomasin (2005) ajatusten kautta. Thomasin mukaan oppiminen vuorovaikutuksessa tapahtuu yritysten, erehdysten ja kokeilujen avulla. Nuoret saavat mahdollisuuksia itsensä ilmaisuun oppimisen välineenä. Halu kuulua yhteisöön on erityinen oppimista motivoiva tekijä. Virtuaaliyhteisöissä tapahtuu myös vertaisoppimista eli nuoret oppivat toisiltaan perinteisen oppimisen sijaan.

Sosiaalista mediaa jakelukanavana ja yhteydenpitovälineenä ei pidä aliarvioida. Nuoret tuottavat valtavat määrät mediasisältöä sosiaaliseen mediaan joka päivä: kuvia, videonpätkiä, tekstejä ja osallistumista keskusteluihin. Tämän vuoksi sosiaalisesta mediasta voidaan jo itsessään puhua oppimisympäristönä, ei vain mediatuotteiden vastaanottajana.

Sosiaalinen media oppimisympäristönä parhaimmillaan voimaannuttaa ihmisiä oman elämänsä hallintaan. Tällä tarkoitetaan kykyjen, mahdollisuuksien ja vaikutusvallan lisääntymistä. (Meriranta 2010, 91) Sosiaalisen median hyödyntäminen oppimisympäristönä on tietoa ja taitoa useista erilaisista tekniikoista ja toimintatavoista, jotka tukevat helppoa sisällöntuotantoa, mediamateriaalien jakamista, kommunikaatiota, verkostoitumista ja yhteistoimintaa. Pelkkä tekniikoiden opettelu ei riitä, on osattava myös soveltaa taitoja käytäntöön. Yhteinen sisällöntuotanto avaa näkökulmia sosiaaliseen oppimiseen. Media-aineistojen tekeminen on mediakasvatuksen tärkeimpiä menetelmiä. Mediakasvatuksen näkökulmasta sosiaalinen media muuttaa eniten juuri median jakelua. Näin sosiaalisessa mediassa toimiminen opettaa myös vastuuta ja velvollisuuksia täysin uudella tavalla. (Meriranta 2010, 93-96)

Toiminta-ajatuksemme on ollut Vimman avaamisesta lähtien keskittyä erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten mediakurssitarjontaan. Mitä enemmän maailma digitalisoituu, sitä tärkeämpää on aloittaa mediakasvatus jo alakoulussa. Ottamalla alakoululaiset osaksi koulutustarjontaamme, näytämme tekevämme pitkäjänteistä työtä olemalla mukana lapsen mediatiellä nuoreksi ja nuoreksi aikuiseksi. Mediavirrassa on

valtava määrä asioita, joita pieni lapsi ei pysty käsittelemään. On myös tosiasia, että kaiken pahan näkemiseltä ja kuulemiselta lasta ei voi suojella, vaikka haluaisi. Alakouluikäisen lapsen mediakasvatus lähtee leikistä ja leikin kautta tekemisestä. Työtavat ovat toiminnallisia ja havainnollistavia. Usein pienten lasten kanssa tehdyissä ideariihissä huomaa, miten paljon lapsi käy läpi kokemaansa ja näkemäänsä leikin kautta. Turvallisessa ympäristössä asioista voi, saa ja uskaltaa puhua sekä kysellä.

Toimintamme kehittämisessä ei ole kyse aivan pienistä muutoksista. Yhteistyömme koulujen kanssa on lähes loppunut ja sen uudelleen aloittaminen on suuri työ. Tämä toiminnan muoto on työyhteisössä koettu raskaaksi ja vaikeasti muutettavaksi. Syitä ovat muun muassa koululuokkien koko, jolloin oppilaita on suuri määrä kerrallaan sekä opetuksen pintapuolisuus rajallisesta ajasta johtuen.

Nykytilanteessa olemme mediakasvatuksellisesta näkökulmasta ohittaneet juuri ne ikäluokat, jotka alkavat hyödyntää mediaa ja käyttävät sitä, mutta eivät välttämättä tiedosta, mitä kaikkea mediamaailma sisältää. Siksi mediatunnit suunnattaisiin enemmän alakouluja koskevaksi. Yläkoulu- ja lukioluokat olisivat edelleen tervetulleita mediatunneille, mutta tuntien sisältöä kevennettäisiin ja sisältöjä nykyaikaistettaisiin. Pienten mediatunnit tapahtuisivat kouluissa, nuoret tulisivat edelleen Vimmaan saamaan opetusta.

3.2 Kouluyhteistyön painopiste varhaiskasvatukseen

Elokuussa 2013 Opetushallitus uutisoi mediakasvatusopetuksen vahvistamisesta tulevaan opetussuunnitelmaan. Uudessa opetussuunnitelmassa medialukutaito sisällytetään osaksi monilukutaidon (= tulkitseminen, tekstin ja kuvan tuottaminen) kokonaisuutta. Tämä kokonaisuus seuraisi jokaisessa oppiaineessa läpi esi- ja peruskoulun. Uutisen mukaan Opetushallituksen virkamiehet ovat yksimielisiä siitä, että medialukutaito on yksi nykypäivän välttämättömistä taidoista. Samoihin aikoihin julkaistiin Opetus- ja kulttuuriministeriön laatimat kulttuuripoliittiset suuntaviivat medialukutaidon edistämiseksi vuosille 2013-2016. Keskeisinä haasteina

medialukutaidon opetuksessa nähtiin lasten ja nuorten muuttunut mediaympäristö ja -kulttuuri sekä osallisuuden lisääminen.⁸

Vimman mediapaja osallistui syksyllä 2012 Yhteisöllisyys, koulu ja älykkäät palvelut -hankkeeseen. Hanke on Euroopan aluekehitysrahaston rahoittama ja Turun kaupungin sivistystoimialan hallinnoima. Sen tarkoitus on rakentaa verkkoon lasten ja nuorten oma viestintäasema, jonne oppilaat tuottavat sisältöä. Teemoina kulkevat osallisuus, yhteisöllisyys ja mediakasvatus.⁹ Vimman mediapaja suunnitteli ja toteutti hankkeen puitteissa mediakasvatustunteja kouluille. Suurin osa tunneista pidettiin alakoululaisille ja tämän myötä vahvistui ajatus siitä, että mediakasvatustyön painopisteen tulisi olla enemmän varhaiskasvatuksen parissa.

Ykä-hankkeen hankekoordinaattori Salla Sissosen (2013) mielestä mediataidot ovat osa kansalaistaitoja. Hänen työssään tulee jatkuvasti esiin se, miten lapset harrastavat mediatuotantoja omalla vapaa-ajallaan, mutta koulu ei välttämättä ole lasten osaamisesta tietoinen. Oppilaiden tietotaito jää siis osin hyödyntämättä. Sissonen sanoo, että nimenomaan ero teknisen taidon ja tuotannon teorian tiedon välillä vaikuttaa lapsilla olevan suuri. He ovat äärimmäisen taitavia tekemään, mutta eivät välttämättä tunne rajoituksia, joita mediatuotantoon liittyy. Tekijänoikeuskysymykset ovat lapsille usein epäselviä. Sissonen kertoo:

"monet lapset ovat joka tapauksessa aktiivisia median tuottajia ja kuluttajia jo alakouluikäisinä, ja on äärimmäisen tärkeää, että heille opetetaan mediataitoja kinkkisten tilanteiden varalle. Lisäksi mediatuotannolle ei missään tapauksessa ole alarajaa, eli ei myöskään ole mitään syytä, miksei opetukseen voida sulauttaa media-avusteisia menetelmiä jo pienempien oppilaiden kohdalla."

Tärkeänä taitona Sissonen (2013) kokee median viestien tulkinnan. Lapsi havaitsee median välittämiä viestejä ja osaa tehdä niistä johtopäätöksiä. Hän ymmärtää, että esimerkiksi uutiset ja lehtijutut ovat jonkun tuottama tulkinta tapahtuneesta, eivät absoluuttinen totuus. Parhaaseen lopputulokseen päästään, kun lapsi saa tehdä mediaa itse. Näin hän huomaa, millainen prosessi median tuottamiseen liittyy ja osaa paremmin analysoida sitä materiaalia, jota hän arkipäivässä kohtaa. Toinen tärkeä puoli on se, että tuottaes-

⁸ mediakasvatus.fi-sivusto 2013

⁹ edu.turku.fi-sivusto 2013

saan itse, lapsi saa oman äänensä ja näkemyksensä kuuluviin. Tärkeintä on saada lapsi ymmärtämään, että hän osaa.

Media- ja populaarikulttuuri on keskeinen osa koulun arkea: sen käytäntöjä, tapoja ja arvostuksia. Median ja koulun suhteesta voidaan erottaa kaksi tasoa: sitä voidaan käyttää oppimisen välineenä ja mediaa voidaan opettaa. (Nyyssölä 2008, 27; Buckingham 2005, 41) Oppilaat seuraavat usein media- ja populaarikulttuuria hyvinkin tarkasti, kun taas opettajien odotetaan painottavan kiinnostustaan enemmän media- ja viestintäkulttuurin kehittymiseen ja ilmiöihin. Nykyään oppilaat saavat valtavasti tietoa mediasta koulun ulkopuolelta ja tätä tietoa voi usein olla enemmän kuin opettajalla. Opettajan tulee tiedostaa, että vaikka oppilaat ovat mediakentällä lähestulkoon kuin kala vedessä, on huomattavan paljon sellaista, mitä he eivät tiedä ja mitä heille pitää opettaa. (Nyyssölä 2008, 29; Buckingham 2003, 84, 159)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sanotaan mediakasvatuksen tavoitteista näin:

päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Viestintätaitoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja tulee harjoitella sekä viestien vastaanottajana että tuottajana. (POPS 2004, 39)

Mediakasvatuksen kehitys on kulkenut pitkälti samaa polkua mediateknologian kehittymisen kanssa. (Kupiainen, Sintonen & Suoranta 2007, 23) Tämä selittää osaltaan sitä, miksi niin pitkään on vallinnut ajatus, että mediakasvatustyö on enemmän välineellistä kuin sisällöllistä. Näin vuonna 2013 voidaan jo todeta, että mediakasvatus on selkeästi siirtymässä enemmän sisältöön ja sen ymmärtämiseen, tulkitsemiseen ja kriittiseen tarkasteluun. Kupiaisen, Sintosen ja Suorannan (emt., 23) mukaan voidaan tehdä erotteluja sen suhteen keskitytäänkö mediavälineisiin ja niiden käyttöön vai mediaesityksiin ja niiden erittelyyn ja analysointiin. Itse haluaisin kuitenkin nähdä nämä kulkemassa rinnakkain, toisiaan pois sulkematta.

2000-luvulla mediakasvatustoiminta on levinnyt moneen suuntaan ja saanut myös erilaisia näkökulmia. Uusia haasteita mediakasvatukseen ovat tuoneet uudet mediat sekä lasten ja nuorten mediasuhteet. Mediakasvatus on painottumassa yhä enemmän itse tekemisen suuntaan, kiinnostus on lasten ja nuorten omissa mediaproduktioissa.

Sosiaalinen media mahdollistaa nykypäivänä laajankin verkostoitumisen sekä tarjoaa mahdollisuuden omalle julkaisutoiminnalle. (Kupiainen, Sintonen & Suoranta 2007, 16)

3.3 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Pieni lapsi on aktiivinen ja toiminnallinen yksilö. Hän on tutkija ja toimija, joka suhtautuu maailmaan uteliaasti ja spontaanisti kaikilla aisteillaan. Lapsen luontainen tapa toimia ja tutkiva oppiminen ovat hyviä lähtökohtia mediakasvatukselle. Oma mediatuottaminen kehittää valmiuksia tarkastella, ymmärtää ja tehdä itse mediaa. Tutkimusmatkalla median parissa lasta rohkaistaan ja innostetaan omaan ajatteluun lapselle ominaisin toimintatavoin: leikkien, liikkuen, tutkien sekä taiteen eri osa-alueiden avulla. (Niinistö & Ruhala 2006, 9-10)

Aloittaessani alan opinnot vuonna 2003, koettiin viestintäkasvatus vielä hyvin välineisiin ja tekniikkaan sidottuna. Opetuksessa painotettiin enemmän käytönhallintaa kuin sisällönsuunnittelua. Näin 10 vuotta myöhemmin muutos on selkeä ja painopiste on siirtynyt sisällöntuotantoon. Tähän on vaikuttanut tietysti myös teknologian kehitys ja esimerkiksi älypuhelinien lisääntyminen. Mediaa on helppo tehdä missä vain, milloin vain ja jakaa sen saman tien eteenpäin.

Välineorientoitunutta ajattelua voidaan pitää ainakin jossain määrin riittämättömänä lähtökohtana mediakasvatukselle. Erityisesti lasten mediakasvatuksessa tarkoitus on kehittää lasta eri aistein havainnoimaan mediassa ilmeneviä asioita, oppia tunnistamaan eri välineitä ja niitä käyttäen tekemään omia mediaesityksiä sekä ylipäätään oppia ymmärtämään median roolia ja merkitystä jokapäiväisessä elämässä. (Sintonen 2002, 113)

Hyvänä esimerkkinä alakoululaisten mediakasvatuksesta on ekaluokkalaisille suunniteltu mediatunti. Pikkuoppilaat jaettiin neljään ryhmään ja jokaiselle annettiin adjektiivi: iloinen, surullinen, leikkisä ja likainen. Ensin ryhmäläiset miettivät ryhmässä aikuisen kanssa, että mikä koulun alueella voisi olla annetun adjektiivin mukainen. Kun kuvaussuunnitelma oli tehty, lähdettiin yhdessä kuvaamaan. Välineenä oli yksinkertaisesti tablet-tietokone. Etsiessään kuvauspaikkoja lapset huomasivat, miten esimerkiksi rajaamalla tai toisesta suunnasta kuvaamalla saa erilaisia kuvia aikaiseksi.

Jokainen oppilas sai ottaa kaksi kuvaa ja kaikista luokan kuvista työstettiin esitys katsottavaksi. Parasta antia näissä tilanteissa on keskustelu kuvista. Näinkin yksinkertainen kuvaustehtävä on todella tehokas havainnoimisen opetuksessa.

Sissosen (2013) mielestä mediakasvattajalla tulee olla jonkinlainen käsitys siitä, miten media toimii. Mediakasvatuksen huippuammattilainen ei tarvitse olla, vaan uteliaisuus mediatuotantoa ja innostunut kokeilunhalu vievät jo pitkälle. Kasvattajan täytyisi olla turvallinen aikuinen, jolle uskalletaan kertoa esimerkiksi sosiaalisen median mahdollisesti aiheuttamasta ahdistuksen tunteesta. On myös uskallettava tunnustaa, ettei aina tiedä kaikkea.

"oppilaat opettavat kyllä teknisessä puolella, jos kasvattajan omat tiedot loppuvat kesken - tarvitaan siis uskallusta tunnustaa, ettei aina osaa yhtä paljon kuin oppilaat. Itse ainakin hämmästyin jatkuvasti siitä, miten paljon oppilaat voivat minulle opettaa. Luulen aina olevani jonkinmoinen ammattilainen, mitä tulee pedagogisesti järkevään mediatuotantoon, mutta onneksi oppilaat aina näyttävät minulle paikkani ja huomaan, että paljon on vielä opittavaa."

Lasten mediakasvatus muodostuu sekä vastaanottamisen että tuottamisen valmiuksista. Tuotannon osa-alue liittyy tuotantoprosessiin ja valmistettavaan esitykseen, kun taas vastaanoton alueella keskitytään enemmän mediakäyttöön ja ilmaisuun. Voidaan todeta, että mediakriittisyys kehittää kahdella tasolla: välinetaso sekä sisällön taso. Lasten mediakasvatuksessa mediakriittisyyden tavoittelemisen lähtee pienistä askelista: tutustumalla mediavälineisiin ja kertomalla tarinoita. (Sintonen 2002, 114)

Alakouluikäiset eivät ole yksi homogeeninen joukko, vaan mediakasvatussuunnittelussa on otettava huomioon jo merkittävä ero juuri koulunsa aloittaneiden ja seuraavaksi yläkouluun siirtyvien välillä. Siinä missä ensimmäisiä kouluvuotiaan käyviä vielä sadutellaan ja opetetaan leikin varjolla, voidaan alakoulua lopettaville tarjota enemmän omaa ajattelua vaativia tehtäviä. Yläkouluun siirtyvät ovat potentiaalisia uusia harrastajia, joiden mielenkiintoa mediaa kohtaa voidaan herätellä jo alakoulun puolella. Näin kouluyhteistyöhön saadaan kaksi ulottuvuutta: pienten mediatunnit avuksi opettajille ja tavoitteellisemman mediakasvatuksen siemen kasvamaan hieman vanhemmille.

Mediataitojen voidaan katsoa muodostuvan neljästä eri osa-alueesta, jotka ovat osin päällekkäisiä. Luovat ja esteettiset taidot ovat lapset kykyä katsoa, kuunnella ja tulkita mediasisältöjä. Vuorovaikutustaidot lisäävät osallisuutta ja kehittyvät ennen kaikkea yhdessä toimien ja oppien. Kriittiset tulkintataidot vievät kohti mediakriittisyyttä ja niiden kautta opetellaan tulkitsemaan ja arvioimaan. Turvataidot edistävät turvallista, tarkoituksenmukaista ja tilannekohtaista median käyttöä. (Mediataitojen oppimispolku... 2011, 20-22)

Mediakasvatuksen yhteydessä mainitaan usein itse tekeminen ja toteuttaminen. Oman mediataijun kasvattaminen tekemisen kautta on tärkeää, mutta ei yksin riittävää. Lapset tekevät ja suunnittelevat mielellään omia mediatuotantojaan: kuvaaminen, editoiminen ja kuvankäsittely ovat mieluisia tehtäviä. Haaste on saada mukaan ymmärrys siitä, miksi jotain tapahtuu ja mikä siihen vaikuttaa. Miksi uutiset rakentuvat siten kuin me ne näemme tai miksi elokuvissa mikä vain on mahdollista?

Lapselle medialukutaidon opettaminen on ennen kaikkea mediaviestien erottelukykyä. Tällä tarkoitetaan kykyä erottaa toisistaan fakta ja fiktio. Kun lapsi erottaa toisistaan faktan ja fiktion, tai ainakin ymmärtää niiden välillä olevan eroja, hän alkaa hahmottaa, että media heijastaa todellisuutta, mutta luo myös omaa todellisuuttaan tekijöidensä kautta. (Sintonen 2002, 55) Medialukutaitoa voidaan konkreettisesti opettaa esimerkiksi laittamalla lapset tekemään sama uutinen eri näkökulmista. Näin hahmottuu se, miten paljon kerronnalla voidaan vaikuttaa tapahtuman luonteeseen.

Varhaiskasvatukseen linkittyvässä mediakasvatuksessa olennaista on käyttää eri mediavälineitä, tuottaa uusia ja erilaisia näkökulmia sekä kokemuksia mediailmiöistä. Mediakasvatuksen tavoitteena tässä kohtaa ei ole niinkään tieto, vaan taito, jonka avulla kykenee osallistumaan merkitysten luomiseen, ilmaisemiseen ja tunnistamiseen. Varhaiskasvatuksessa on hyvä lähteä liikkeelle niistä elämyksistä ja panostuksista, joita lapsilla itsellään suhteessa mediaan on. Mediataidot muodostuvat yhteisöllisessä toiminnassa, jossa jaetaan kokemuksia. Mediakasvatuksessa ei riitä mediatekstien mekaaninen erittely ja analyysi eikä teknologian ja tekniikan opetteleminen, vaan toiminnan on liityttävä omiin kokemuksiin ja panostuksiin. (emt., 79-80)

Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristö muodostuu fyysisten, psyykkisten, emotionaalisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuudesta. Mediaesitykset ja niiden

vaikutukset ovat esillä lasten toiminta- ja oppimisympäristössä. Myönteinen ja kannustava ympäristö tukee tutkivaa toimintaa, on monipuolinen ja antaa mahdollisuuksia käyttää erilaisia välineitä ja materiaaleja. Varhaismediakasvatuksessa tavoitteena on avoin ja vuorovaikutteinen toimintakulttuuri, joka tukee yhteistyötä eri toimijoiden kesken, ja jossa huomioon otetaan myös lapsen näkökulma toimintakulttuurin edistämiseen. Tärkeää on, että lasten omaa media- ja kulttuurinluomista tuetaan tarjoamalla välineitä omaan tekemiseen ja sisällön luomiseen. Ne tuovat lasten ääntä kuuluviin. (Niinistö & Ruhala 2006, 13-14)

4 OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN AVOIMELLA TOIMINNALLA

Viimeisen kahden vuoden aikana on tapahtunut muutos nuorten aktiivisuudessa osallistua kurssimuotoiseen toimintaan. Ehkä tällainen toiminta koetaan liian kahlitsevaksi tiettyine tapaamisaikoinen tai liian ohjaajalähtöiseksi toiminnaksi, jonne pitäisi siirtyä heti koulun jälkeen. Siksi muutoksen täytyy johtaa kohti nuorista lähtöisin olevaa, avointa toimintaa, vaikka emme varsinaiseksi nuorisotilaksi tähtääkään. Vierailu Nuorten Ääni -toimituksessa osoitti sen, mitä olimme uumoilleetkin. Kun nuoret suunnittelevat toiminnan itse eikä se sidottu pakollisiin aikatauluihin, on myös sitoutuminen ja motivaatio korkeampaa.

Usein toiminta saattaa jatkua pitkäänkin samanmuotoisena ennen kuin huomataan, että muutos tarvitaan. Koen toiminnan uudistumisen sikäli tärkeäksi, että toteutuessaan pystymme vahvistamaan omaa asemaamme sekä kouluyhteistyön osalta että vapaa-aikatoimintojen tarjoajana. Samalla on mahdollista lisätä työn mielekkyyttä hakemalla uusia näkökulmia ja työtapoja. Lisäkoulutuksen mahdollisuus tulisi olla olemassa, jos sellaista koetaan tarvittavan.

Yksi mittari onnistumiselle ovat kävijämäärät ja niiden kasvu. Tavoitteena on tilanne, jossa kokeilemme eri metodien kannattavuutta ja jätämme käytäntöön toimivimmat. Usein rahakysymykset tulevat eteen, kun tarvitaan esimerkiksi uutta kalustoa tai kouluttautumista. Siksi tulisi varautua myös rahoituksen hakuun tarvittaessa, jotta toiminnan kehittäminen ei jää kiinni taloudellisista seikoista.

Toiminnan muutoksen tavoite on sen elvyttämisen lisäksi parantaa nuorten medialukutaitoa, lisätä ymmärrystä mediakentästä, paikallisen mediakulttuurin kehittäminen ja oman mediakulttuurin vahvistaminen. On myös tärkeää, että kunnallisena toimijana olemme mukana vahvistamassa nuorten osallisuutta.

Ajatus nuorten toimituksen perustamisesta Vimmaan on elänyt jo useita vuosia. Toimitusta on myös kokeiltu käynnistää, mutta tietynlainen fokus on ollut kadoksissa, eivätkä nuoret ole löytäneet sen pariin. Yksi epäonnistumisen syy on varmasti ollut vanhakantainen ajattelu julkaisumalleista. On ajateltu, että tehdään mediaa nuorten kanssa ja suunnataan näkökulma nuorille. Toinen syy on suunnittelussa. Konsepti on jäänyt avonaiseksi ja näin ollen on ollut vaikeaa lähteä toteuttamaan uutta toimintaa. On

myös pitäyditty turhan tiukasti vanhoissa raameissa, joissa tekninen puoli ajaa sisällönsuunnittelun ohi.

Nuorten toimitus vastaa useampaan tarpeeseen. Se toivon mukaan elvyttää mediapajan toimintaa ja raikastaa tapaamme tehdä työtä. Se myös auttaa meitä paremmin profiloitumaan mediakasvatuksen tarjoajaksi. Nuorten toimitus on tärkeä alkuaskel sille, että kurssimuotoisuus muuttuu avoimeksi toiminnaksi.

4.1 Esimerkkikohteena Helsingin Nuorten Ääni -toimitus

Nuorten Ääni -toimitus on ainutlaatuinen puhtaasti nuorten vapaaehtoisuudella toimiva Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen hanke, jonka tarkoituksena on saada nuoret mukaan yhteiskunnalliseen keskusteluun medioissa, muuttaa valtamedioiden antamaa kuvaa nuorista positiivisemmaksi ja tuoda esiin mediassa nuorille tärkeät yhteiskunnalliset asiat. Nuorten Ääni -toimituksen pääperiaatteena on nuorten vapaaehtoistoiminta.¹⁰

Vuoden 2012 keväällä nuorten toimituksen perustaminen tuli jälleen ajankohtaiseksi. Tällä kertaa asian työstämiseksi nimettiin työryhmä. Suunnittelu alkoi vierailulla Helsinkiin, jossa Nuorten Ääni -toimitus on toiminut menestyksekkäästi vuodesta 2006. Sen kasvutarina on osoitus siitä, miten vakiintunut toimintamalli luodaan sinnikkyydellä ja kovalla tahdolla.

Helsingiläinen Nuorten Ääni on saanut alkunsa vuonna 2005 järjestetyistä Avoimista Foorumeista, joiden aiheena oli mediakriittisyys. Foorumeihin osallistuneet nuoret kokivat, että media käsittelee nuoria kovin yksipuolisesti ja mustavalkoisesti. Keskusteluja seurasi aloite, jota Helsingin nuorisoasiainkeskus lähti viemään eteenpäin. Näin syntyi Nuorten Äänen esiaste, Nuorten mediaryhmä. Perustamistyö eteni rivakasti rekrytoimiskampanjalla, jonka mahdollisti saatu rahoitus. Virallisesti Nuorten Ääni perustettiin 11.9.2006. Ensimmäiseen toimituskokoukseen saapui yli 60 pääkaupunkiseudun nuorta. Yhteistyökumppaneina toimivat Yleisradio, Helsingin Sanomat ja IRC-galleria. Toiminnan kasvamisen ja työntekijän palkkaamisen ovat

¹⁰ Nuorten ääni -toimituksen historiikki 2013

mahdollistaneet hankkeen vuosien aikaan saada rahoitus. Tällä hetkellä toimituksessa keskitytään sekä lehti- että tv-työhön.¹¹

Kirjassaan Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus Kotilainen ja Rantala (2008, 105) esittelevät Nuorten Ääni -toimituksen syntyä ja kehittymistä. Tarkoitus on saada nuoret toimimaan mediavaikuttajaryhmänä omassa ikäluokassaan ja tukea heidän kasvuaan kansalaisiksi, jotka eivät ainoastaan kuluta mediaa vaan toimivat myös sen uudistajina.

Nuorten Ääni on hieno esimerkki siitä, miten onnistuessaan tällainen hanke voidaan saada pysyväksi vaikutuskanavaksi. Kotilaisen ja Rantalan (2008, 111, 121) mukaan hanke on esimerkki nuorisotyöstä kriittisenä mediakasvatuksena, joka ei nojaa pelkästään populaarikulttuuriin vaan on muutoshakuista, radikaalia käytännön toimintaa. Pedagogiseksi lähtökohdaksi voidaan asettaa nuorten kriittinen herääminen.

Tekemämme kulttuurinen nuorisotyö parantaa nuoren toimintavalmiuksia ja ymmärrystä erilaisissa kulttuuriympäristöissä. Yksi haaste kulttuurisessa nuorisotyössä on medioituva kulttuuriympäristö ja sen mukana nuorten tarpeiden tiedostaminen. Mediakasvatus nuorisotyössä voidaan jakaa kahteen erilliseen lähtökohtaan: sosiokulttuurinen innostaminen ja teknologinen vuorovaikutus. Sosiokulttuurisessa innostamisessa lähtökohtana on vahvistaa nuoren omaa ääntä mediajulkisuudessa ja nuorten osallisuutta mediaan liittyvissä teemoissa omassa elämässään. Teknologisen vuorovaikutuksen lähtökohdasta media on ensisijaisesti viestinnän väline nuorisotyössä. (Kotilainen & Rantala 2008, 69)

Nämä molemmat vuorovaikutuksen muodot voidaan nähdä osana nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Näkökulmien väliset rajat voivat olla häilyviäkin, kun toiminnan tarkoitus on nuoren mediataitojen tukeminen. Esimerkiksi verkko voi olla yhtä aikaa sekä nuorisotyön väline että sisältö. (emt., 70)

Nuorten toimitus on käytännön esimerkki sosiokulttuurisesta innostamisesta ja kriittisestä, toiminnallisesta mediakasvatuksesta nuorisotyössä. Nuoret tiedostavat ja tulkitsevat ja aktiivisen toiminnan mahdollistajana ja tukena ovat alan ammattilaiset.

¹¹ Nuorten ääni -toimituksen historiikki 2013

Mediatuotannon ja vaikuttamisen prosessit tulevat näkyviksi, kun nuoret pääsevät mukaan mediayhteistyöhön.

4.2 Ensiaskeleet kohti nuorten toimitusta

Vierailimme Helsingissä lokakuun 2012 loppupuolella. Käynnin aiheena oli ensisijaisesti päästä keskustelemaan Nuorten Ääni -toimituksen työntekijöiden sekä toimintaan osallistuvien nuorten kanssa. Käynnin aikana vahvistui ymmärrys siitä, että tällaisessa toiminnassa kyse on ennen kaikkea nuorten osallistamisesta ja kuulemisesta.

Media mahdollistaa sen, että ääni saadaan kuuluviin, mutta se ei ole itseisarvo, vaan väline. Nuorten Ääni -toimituksen ideana on jo alun alkaen ollut se, että nuorten tekemät jutut julkaistaan valtamediaan, ei esimerkiksi omille nettisivuille tai tätä varten tehdylle julkaisualustalle. Idea on, että nuorten ääni kuuluu ja kulkee eri viestintävälineissä tasavertaisena muun uutisoinnin kanssa. Osa haastattelemistamme nuorista oli sitä mieltä, ettei julkaisukanavalla ole niin väliä, ”juttuja on vaan tosi kiva tehdä”, kun taas osalle valtamedia oli tärkeä paikka saada oma mielipide näkyviin.

Nuoret itse kokivat erittäin tärkeäksi sen, että toiminta on heidän näköistään eikä ulkopuolelta suunniteltua ja ohjattua. Mukana toiminnassa pitää yhteishenki ja toimituksen kautta saadut kaverit. Nuoret pitävät tärkeimpinä oppiminaan taitoina vastuullisuutta, havaintokyvyn paranemista, itsenäisyyden kasvamista ja mediakriittisyyttä. Yksi nuorista totesi, että ”oon oppinu, että kantsii olla kiinnostunut”. Oli ajatuksia herättävää nähdä, miten tosisaan ja innoissaan nuoret olivat asiastaan. Koska toiminta on täysin heistä lähtöisin ja heidän suunnittelemaansa, he näyttävät sitoutuneen sen toteuttamiseen ja seisovat toiminnan takana.

Kotilainen ja Rantala (2008, 107) toteavat, että Nuorten Ääni -toimituksen kohdalla pelkkä nuorisotyöntekijän ammattitaito ei ole riittänyt, vaan sen tueksi on tarvittu media-alan ammattilaisia. Tästä syystä toiminta on eriytynyt omaksi projektikseen eikä esimerkiksi osaksi Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen kulttuurista nuorisotyötä.

Tämä seikka tuli esiin myös keskusteluissamme vierailun aikana. Koen, että oma vahvuutemme on nimenomaan siinä, että ensisijaisesti olemme media-alan ammattilaisia ja vasta toissijaisesti, työympäristön kautta, nuorisotyöntekijöitä. Meillä kapasiteetti osaamisen ja välineistön suhteen on jo olemassa. Yhtenä suurena tekijänä on kouluyhteistyö, joka myös Helsingissä nähtiin tärkeänä tekijänä nuorten tavoittamisessa. Kouluyhteistyö on saatu toimivaksi osin aktiivisten opettajien avulla. Esimerkiksi taideaineiden opettajat esittelevät uusille oppilaille toimituksen pääperiaatteet ja näin kannustavat mukaan toimintaan. Kouluilla järjestetään vierailuja ja nuoret käyvät itse kertomassa ja esittelemässä toimitustyötä.

Lokakuussa 2012 tapahtuneen vierailun jälkeen alkoi työryhmän ideariihi, jonka seurauksena syntyi 17.4.2013 toteutunut Mediamessut-tapahtuma. Tapahtuman tavoitteena oli saada yhteistyössä koulujen kanssa paikalle oppilaita tutustumaan turkulaiseen mediakenttään. Samalla jaettiin tietoa alkamassa olevasta nuorten toimituksesta. Paikallisista medioista messuilla esittäytyivät Yle Turku, musiikkilehti Sue ja Turun Sanomat. Paikalle saatiin myös mediakasvatusjärjestö Curly ry ja Paasikivi-Opiston media-assistenttilinjan esittely. Nuorten tavoittamisen kannalta messut olivat menestys. Toimitukseen ilmoittautui mukaan yli 30 kiinnostunutta nuorta. Kiinnostusta edesauttoi se, että tällä kertaa yhteistyökumppanit olivat jo selvillä. Paikallisista medioista mukaan ovat lähdössä Turun Sanomat, paikallislehti Aamuset sekä Yle Turku. Nuorten ensimmäinen kokoontuminen oli kesäkuussa 2013, jolloin mukana oli edelleen 26 toimitustyöstä kiinnostunutta nuorta. Todellinen voimankointo on edessä syksyllä 2013, jolloin nuorten toimituksen on tarkoitus aloittaa täydellä teholla.

4.3 Toimituskokoukset alkavat

Toiminnanohjaaja Anssi Ikonen kiteyttää haastattelussa toimituksen tavoitteet:

"Tavoite on yksinkertaisuudessaan se, että nuorten näkökulma saataisiin esiin mahdollisimman kattavasti niin sanotuissa oikeissa medioissa. Pyrimme antamaan nuorille mahdollisuuden toimia modernilla mediakentällä kuin myös alalla tarvittavien taitojen oppimiseen mahdollisimman autenttisissa olosuhteissa. Nuoria motivoidaan hyvien yhteistyökumppanien kautta mahdollisesti julkaistavilla jutuilla.

Mahdollisuus oman jutun julkituontiin kasvaa eksponentiaalisesti verrattuna esimerkiksi oman blogin pitämiseen. Aika moni ilmoitti keväällä ensimmäisessä kokoontumisessa pyrkivänsä myöhemmin opiskelemaan alaa ja pyrimme olemaan mukana tukemassa heidän kasvuaan kohti tulevaisuuden haaveammattia."

NUTOksi nimetyn nuorten toimituksen ensimmäinen toimituskokous pidettiin 26.8.2013. Paikalle saapui 16 nuorta. Sukupuolijakauma on hyvin tyttöpainotteinen, poikia oli paikalla kolme kappaletta. Tapaamisen aluksi jaoin kaikille kyselylomakkeen, jossa oli kaksi monivalinta- ja kaksi avointa kysymystä. (LIITE 1.)

Monivalintakysymyksillä halusin kartoittaa sitä, miksi nuori on liittynyt nuorten toimitukseen sekä sitä, mikä saa hänet jatkamaan harrastusta. Kyselylomakkeista selviää, että vanhin osallistuja on 27-vuotias ja nuorin 11-vuotias. Näin suuri ikähaarukka tuo haastetta sisällönsuunnitteluun. Varsinaisesti nuorten toimitus on tarkoitettu jo yläkoulua käyville ja siitä vanhemmille, mutta ketään ei jätetä iän vuoksi pois.

Kokouksessa kartoitettiin tulevia juttuideoita ja nuorilla oli yllättävän paljon valmiina ajatuksia siitä, mistä he haluaisivat ottaa selvää ja mistä kirjoittaa. Koulumaailma ja sen epäkohdat olivat luonnollisesti suurin aihealue. Lisäksi nuoriso- ja mediakulttuurin eri osa-alueet (musiikki, elokuvat, nuorten kirjallisuus) kiinnostivat useimpia osallistujia.

Toinen avoimista kysymyksistä koski nuorten toiveita ja ajatuksia toimituksen suhteen. Mitä he haluaisivat toiminnan sisältävän? Kuten arvelinkin, suurin osa jätti avoimen kysymyksen tyhjäksi.

Saan tehdä tietokoneel juttui ja asiat menisi lehteen! (tyttö, 12 vuotta)

Teoriaa kirjoittamisesta yms. jotta saa jonkinlaisen pohjan lehtikirjoittamiselle. (tyttö, 19 vuotta)

Haluaisin että toiminta sisältää mukavaa aikaa ja tekemistä muiden kanssa. (tyttö, 14 vuotta)

"Liikkuvaa" journalismia, sis haastattelemista ja asioista selvää ottamista. Paljon paljon kirjoittamista. Toivon, ettei oman tietokoneen puuttuminen häiritse ryhmässä toimimista. (tyttö, 16 vuotta)

Haluan tavata erilaisia ihmisiä. Haluan olla mukana erilaisissa yhteiskunnallisissa asioissa. (tyttö, 14 vuotta)

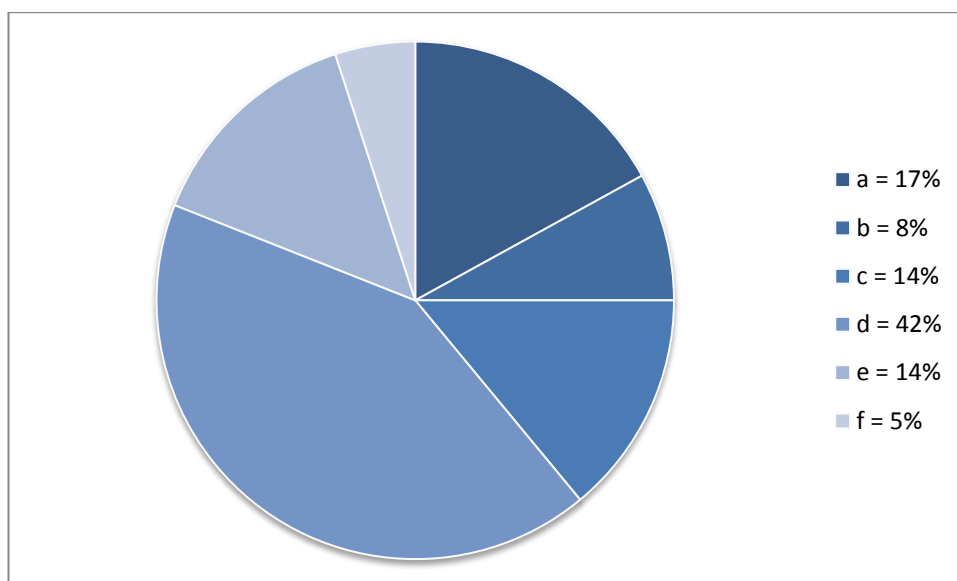
En osaa näin varhaisessa vaiheessa sanoa! (tyttö, 17 vuotta)

Näin toimituksen alkumetreillä nuorten on ymmärrettävästi vaikea vielä visioida, mitä kaikkea toiminta voisi pitää sisällä. Olen työvuosieni aikana huomannut, että erityisesti kirjoittaminen on tyttöjen ja nuorien naisten kiinnostuksen kohde ja harrastus. Siksi ei ole yllätys, että (lehti)kirjoittaminen mainitaan erikseen kolmessa vastauksessa.

Nuorten mediamaailma pähkinänkuoressa -tutkimus (2013) kertoo nuorten mediaan liittyvän harrastuneisuuden kasvaneen merkittävästi viime vuosina. Esimerkiksi vuonna 2009 12 % nuorista kertoi harrastukseksi kirjoittamisen ja 26 % valo- tai/ja videokuvauksen. Vuonna 2013 kirjoittamista harrasti 19 % ja valo- tai/ja videokuvausta 41 %. Bloggaaminen on varmasti yksi syy kirjoitusharrastuksen yleistymiseen. Myös vloggaaminen (videobloggaaminen) on entistä suositumpaa. Valo- ja videokuvausharrastusten lisääntymistä on edesauttanut kameroiden hintojen halpeneminen ja valikoiman lisääntyminen sekä kuvien korostuminen sosiaalisessa mediassa.

4.3.1 Kyselyn tulokset

Alla olevat kuviot erottelevat syyt liittyä ja pysyä mukana nuorten toimituksessa.

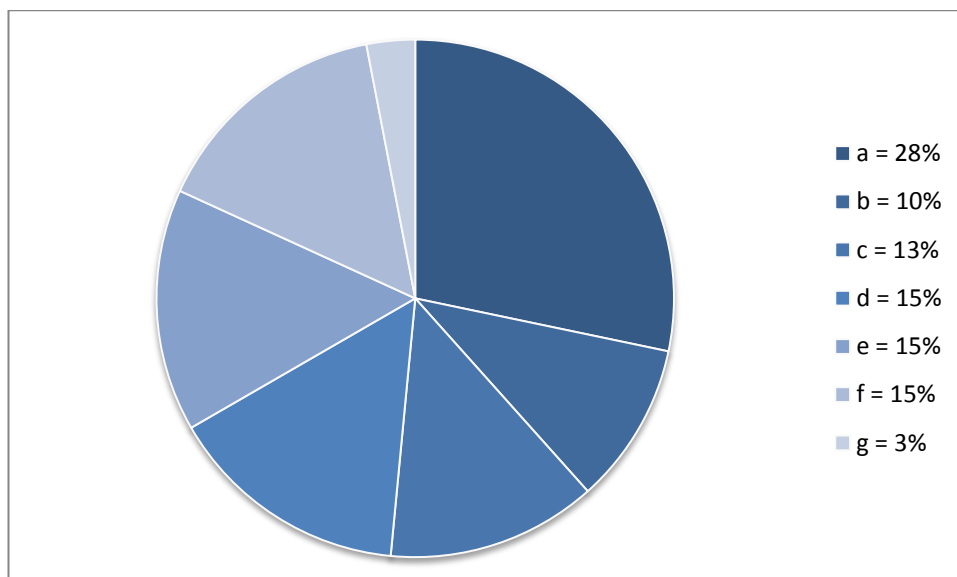
KUVIO 1. Syyt liittyä nuorten toimitukseen

Monivalintakysymyksessä oli mahdollista valita useampi vaihtoehto, jotka olivat seuraavat:

- a) haluan toimittajaksi/viestinnän alalle tulevaisuudessa
- b) kaveritkin liittyivät
- c) haluan vaikuttaa nuorten asioihin
- d) toiminta vaikutti kiinnostavalta
- e) haluan oman ääneni/mielipiteeni esille
- f) muu syy, mikä?

Kyselyn mukaan tärkein syy liittyä mukaan on se, että toiminta vaikuttaa kiinnostavalta. Vastauksia purkaessani huomasin, että tämä vastausvaihtoehto on aivan liian ympäröity. Toiminta vaikutti kiinnostavalta, mutta miksi? Se ei tuo mitään lisäarvoa sen selvittämiseksi, miksi nuoret liittyvät toimitukseen. Seuraavaksi eniten vastauksia keräsi haluan toimittajaksi -vaihtoehto. Heti perässä ovat haluan vaikuttaa - ja haluan oman ääneni esille -vaihtoehdot. Toimituksen tavoite tulisi siis olla mahdollisimman ammattimaisessa työskentelyssä. Oli odotettavissa, että mukaan hakeutuu nuoria, joilla on mielipiteitä ja sanottavaa sekä halu tuoda se julki.

Nuorten innokkuus mediasisältöjen tuottamiseen ja mediaharrastamiseen saattaa näkyä myös tulevaisuuden työmarkkinoilla. Yhä useammalla on erinomaiset mediatuottamisen perustaidot ja mielessä hakeutuminen media-alan opintoihin. Joka kolmas lukio-opiskelija työskentelisi mieluiten kulttuurin tai viihteen parissa. Mediaharrastustoimintaa on myös tarjolla entistä enemmän. Näin voidaan tukea nuorten mediaharrastuneisuutta ja lisätä mediataitoja. Tulevaisuudessa mediataidot, sosiaalisen median ja verkkoympäristöjen osaaminen ovat tärkeä taito työelämässä. (Rahja 2013)

KUVIO 2. Syyt pysyä nuorten toimituksessa

Monivalintakysymyksessä oli mahdollista valita useampi vaihtoehto, jotka olivat seuraavat:

- a) tuntuu mukavalta harrastukselta
- b) kaveritkin jatkavat harrastusta
- c) haluan vaikuttaa nuorten asioihin
- d) olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista
- e) toimituksen kautta saan oman mielipiteeni esille
- f) aion viestinnän alalle tulevaisuudessa ja tämä on hyvää harjoitusta
- g) muu syy, mikä?

Tämän kysymyksen vastaukset olivat odotetunlaisia. Toimituksessa halutaan jatkaa, koska se tuntuu mukavalta ajanvietteeltä ja sen kautta on ainakin teoreettinen mahdollisuus vaikuttaa nuorten asioihin. Yksi suuri tekijä näyttää olevan myös kaverit. Uutta harrastusta tulee jatkettua herkemmin, mikäli myös kaverit jatkavat. Pitkäjänteinen harrastaminen lisää sitoutuneisuutta itse tekemiseen.

Nuorille netti merkitsee viihteen ja sosiaalisen yhteisöllisyyden lisäksi mahdollisuutta kansalaistoimintaan. Kuitenkin vain pieni osa tarttuu netin tarjoamiin kansalaisaktiivisuuden mahdollisuuksiin. Yksi syy voi olla siinä, että aikuiset tekevät päätöksiä asioista ja nuoret kokevat, etteivät voi näihin päätöksiin vaikuttaa. Toinen syy saattaa olla se, etteivät nuoret koe olevansa tarpeeksi valmiita kansalaisia ottamaan julkisesti kantaa yhteiskunnallisiin asioihin. Toisaalta sopivien mediakanavien ja keinojen löytäminen

kansalaisvaikuttamiseen voi olla nuorille vaikeaa. Nuorten mielestä tehokkaimmat tavat omien mielipiteiden julkituontiin ovat oman materiaalin julkaiseminen netissä, osallistuminen internetin keskusteluryhmiin sekä televisio- tai radio-ohjelmien tekeminen ja sanomalehtiartikkelien kirjoittaminen. (Rahja 2013)

4.3.2 Ryhmähaastattelu toimituskokouksen yhteydessä

Lokakuun lopussa 2013 osallistuin toimituskokoukseen tarkoitukseni jututtaa sekä ohjaajia että nuoria. Paikalle saapui kuusi tyttöä. Toimituskokoukset ovat pyörineet säännöllisesti alkusyksyn ajan joka maanantai. Kuten odotettavissa oli, on aktiivisten nuorten määrä alle kymmenen. Ryhmähaastattelussa selvisi, että myös nuoret itse toivoisivat suurempaa osallistujamäärää. Yksi tytöistä toteaa, että ”odotin, et tääl olis ollut paljon enemmän porukkaa”. Osallistujien silmissä harrastus muuttuu sitä uskottavamaksi mitä enemmän siellä käy muita, niin sanottuja vertaisia.

Puheeksi tulevat myös ikärajat. Niiden määrittelemistä toivotaan, sillä tämän hetkinen ikähaarukka koetaan liian laveaksi. Ohjaajan kanssa puhuessa selviää, että nuorimmat jäivät pois toimituksesta jo ensimmäisen tapaamiskerran jälkeen. Keskustelemme nuorten kanssa siitä, miten tärkeää on saada oma juttu julkaistuksi valtamediassa. Toimitukselle on tehty myös blogi, jossa julkaistaan kaikki nuorten tekemät jutut.¹² Nuoret kokevat, että valtamediassa julkaistavalla jutulla on enemmän painoarvoa, ”se on niinku laadukas”, kuin jos se julkaistaan vain blogissa. Yksi tytöistä tiivistää: ”blogissa voi julkaista kuka vaan ja se juttu voi olla millanen vaan”.

Yhteistyö paikallisten medioiden kanssa vaikuttaa kuitenkin hyvältä. Useimmat toivovat erityisesti videojuttuja nettisivuilleen ja paikallislehti haluaa ”ultralokaaleja” juttuja. Helsingin mallissa toimitus on jaettu erillisiin lehti- ja videotoimitusryhmiin. NUTOn paikalla olevat nuoret eivät ainakaan vielä tässä vaiheessa halua erillisiä toimituksia: ”koen, et on tärkeätä oppii mahdollisimman paljon ja monest aiheest viel täs vaiheessa”.

¹² Blogin osoite: kulmikkaita.blogspot.fi

4.4 Haasteet muutoksessa

Nuorten Äänen menestystarinaa tarkastellessa tulee helposti unohtaneeksi sen, ettei vastaavan toiminnan rakentaminen mediapajalle ole yksinkertainen tehtävä. Tässä vaiheessa projekti on lähtenyt käyntiin mukavasti ottaen huomioon sen, että teemme muutosta ilman rahoitusta. Oman työn ohessa tapahtuva kehittäminen on haastavaa siksi, että muuta toimintaa on pystyttävä pyörittämään samalla, kun kehittämistyötä tehdään. Rahoituksen hakeminen ja saaminen mahdollistaisi täysipäiväisen suunnittelun, markkinoinnin ja toteuttamisen. Markkinointi on erityisen haastava osuus. Vaikutamme jo nyt aktiivisesti sosiaalisessa mediassa, paikallislehdissä ja tapahtumakalentereissa. Silti keskustelemme jatkuvasti siitä, miten nuoret tavoitetaan. Mediamessut onnistuivat, koska koulujen kanssa tehtiin yhteistyötä ja messuille sai osallistua koulupäivän aikana. Nuoret kiinnostuivat toimitustyöstä, koska se tuotiin monipuolisesti ja kiinnostavasti esiin. Koulujen kanssa tehtävällä yhteistyöllä on siis todella suuri merkitys.

Kiinnostuksensa nuorten toimitusta kohtaan ilmaisi 30 nuorta, mutta paikalle ensimmäiseen toimituskokoukseen saapui vain 16. Kokemus on osoittanut, että tästä joukosta putoaa vielä muutamia pois, mutta vastaavasti tilalle voi tulla uusia nuoria. Yleensä kaveriporukassa levinnyt positiivinen kokemus tuo uusia kävijöitä.

Muutoksella on hienot tavoitteet nuorten osallisuutta parantavana ja tätä kautta syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana. Yksi suuri haaste on se, miten saada mukaan ne nuoret, jotka eivät ole aktiivisia eivätkä harrasta. Tämän tyyppinen toiminta vetää puoleensa yleensä niitä nuoria, jotka ovat jo valmiiksi sosiaalisesti aktiivisia ja tuovat mielipiteensä reippaasti esiin. Helsingissä toimitukseen kuului runsaasti Kallion ilmaisutaidon erikoislukion oppilaita, jotka olivat sanavalmiita ja luontevia esiintyjiä.

Anu Gretschel (2011) on tutkinut nuorten ja ohjaajien toimijuutta ja ryhmädynamiikan muodostumista. Vimma ei ole perinteisessä mielessä nuorisotalo, koska nykyinen kurssimuotoisuus ei mahdollista nuorten vapaata oleskelua muualla kuin kahvilan tiloissa ja aulassa. Nuorisotaloilla ohjaajat viettävät aikaa nuorten kanssa vapaamuotoisemmin. Meillä nuorten parissa vietetty aika on useimmiten ohjattua toimintaa.

Tutkimuksen nuorisotalo on kuitenkin tässä kohtaa rinnastettavissa Vimmaan, koska avoin toiminta tekee tilasta myös rennomman oleskelupaikan ja ohjaustoiminnasta spontaanimpaa. Gretshelin tekemästä tutkimuksesta on luettavissa se, miten herkkä nuorten välinen ryhmädynamiikka on. Uuteen ryhmään on vaikea päästä mukaan ja mikäli nuoret eivät tunne toisiaan, syntyy ryhmäpaine, joka estää mielipiteiden julkittuonnin.

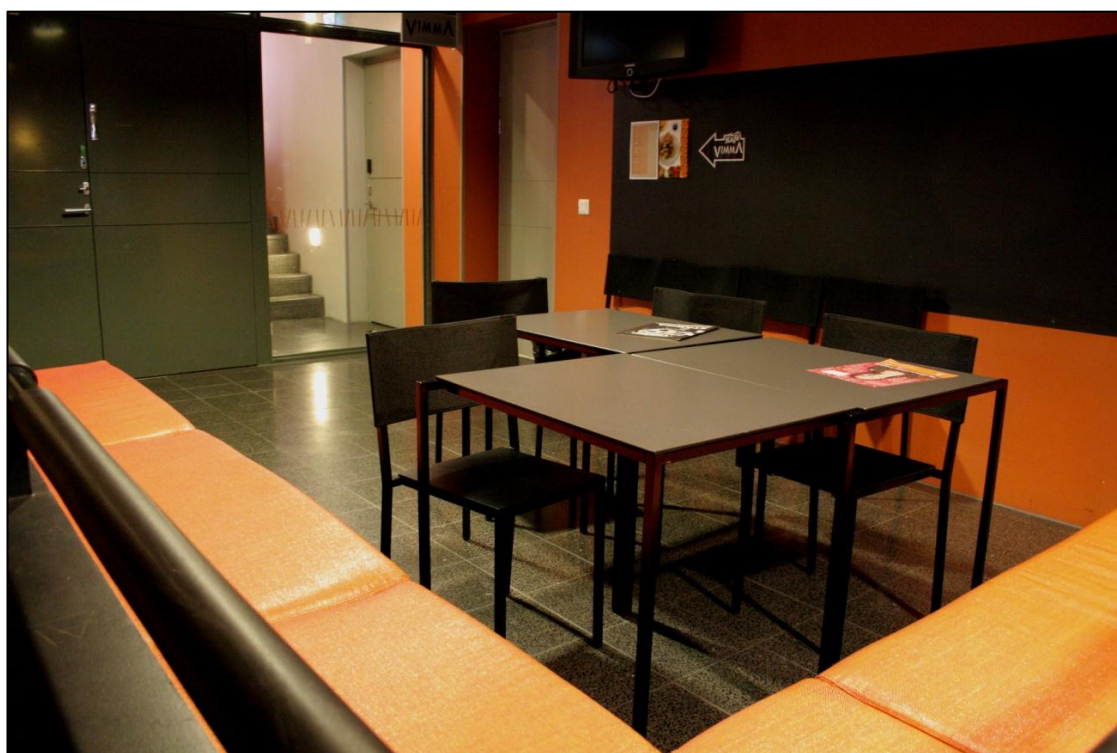

Kuva 7. Aulatiloja, joissa nuoret voivat viettää aikaa. (kuva: Vimman kuvapankki)

Kuva 8. Vimman kahvilan tilat. (kuva: Vimman kuvapankki)

Jokainen nuorten ryhmä on persoonajaltaan yleensä hämmästyttävän samantyyppinen. Ryhmässä on johtaja, joka yleensä esittää mielipiteensä varmasti ja ohjailee näin myös muiden mielipiteitä. Tällaisen persoonan vastakohta on hiljainen sivustaseuraaja, jolla loppujen lopuksi on painavaa sanottavaa, kun mielipiteelle annetaan paikka. Olen seurannut muutamia kertoa sellaisen ryhmän hierarkiaa, jossa yksi tulee uutena jo toisilleen tuttujen nuorten ryhmään. On totta, että tutustuminen saattaa kestää useitakin tapaamiskertoja. Kuitenkin lähtökohtaisesti lähes jokainen joukko ryhmäytyy ja puolenvälin jälkeen (jos puhumme kurssikerroista) ulkopuolinen ei osaisi sanoa, kuka on tullut joukkoon ulkopuolisena. On tietysti myös tilanteita, jossa näin ei käy. Siinä kohtaa on ohjaajan ammattitaitoa saada ryhmä toimimaan siten, että kaikki viihtyvät.

Kuva 9. Vimman aulatiloja. (kuva: Vimman kuvapankki)

Nuorten toimituksen on tarkoitus Helsingin mallin mukaan olla nuorista lähtöisin olevaa ja heidän suunnittelemaansa toimintaa. Gretschelin tutkimus (2011) kuitenkin osoittaa, että jotta nuorten toimijuus saadaan esille, tarvitaan alussa ohjaajan aktiivista otetta. Nuorten ryhmäyttäminen on tärkeää, jotta nuorista tulee yhteisö, jonka toimintaa määrittelee sitoutuminen ja luottamus. Nuorisotaloilla tehty tutkimus kertoo, että ryhmäyttämisellä on kaksi puolta: toisaalta tiiviiseen joukkoon on uusien nuorten lähes mahdoton päästä sisälle.

Ohjaajan ammattitaito on myös yksi tärkeä tekijä. Ongelmaksi voi koitua se, että profiloidutaan enemmän media-alan ammattilaiseksi kuin nuorisotyöntekijäksi, jolloin nuorten kanssa toimiminen ei ole luontevaa. Näin unohtuu se, että usein riittää, kun paikalla on rento ja luotettava aikuinen, jonka kanssa on helppo kommunikoida. Gretschelin tutkimuksen (2011) mukaan ohjaajalla on iso rooli nuorten toimijuuden mahdollistajana. Jos ohjaajan kasvatusote ei ole osallistava, on nuorten toimiminen ja vaikuttaminen hankalaa. Vastuuta lisää myös se, että toiminnalle pitää luoda jatkuvuutta. Kun asioita suunnitellaan, niitä pitää myös toteuttaa, eikä jättää keskeneräisinä odottamaan. Näin luodaan luottamusta nuoriin päin.

Gretschel (2011, 29-30) kiteyttää niitä ongelmia ja haasteita, joita toiminnassa koetaan:

Nuorisotyötä on helpompi tehdä (suunnitella ja toteuttaa) valmiiksi nuorille kuin tehdä sitä heidän kanssaan. Joidenkin ohjaajien ja työyhteisöjen kohdalla osallistava kasvatusote on hiipunut rakenteellisista tai hallinnollisista syistä, esimerkiksi työntekijöiden suuren vaihtuvuuden takia.

Nuorisotilatoiminnan osallisuuden piirteitä ei välttämättä ole mietitty organisaatiossa eikä yhteisiä tavoitteita ole asetettu. Lisäksi osallistamisen tavat jäävät helposti nuoriso-ohjaajilta suunnittelematta: ohjaajat eivät valmistelevat avointa tilatoimintaa ja sen iltakohtaisia prosesseja läheskään aina etukäteen.

Monet yllämainituista asioista näkyvät käytännön työssä. Toiminnan suunnittelusta yhdessä nuorten kanssa puhutaan paljon ja sitä pitäisi tehdä enemmän. Kuitenkin jatkuva ongelma on nuorten tavoittaminen ja motivoiminen suunnitteluun. Voi olla, että esimerkiksi Vimman mediakursseille osallistuisi enemmän nuoria, jos jo lähtökohtaisesti toiminta olisi heidän itsensä suunnittelemaa. On turhauttavaa miettiä yhä uudestaan, miten saamme nuoret osallistumaan paremmin. Avoin toiminta on kuitenkin yhteiselle suunnittelulle alttiimpaa, koska jo paikalla olevia nuoria on helpompi jututtaa ja pyytää mukaan yhteiseen tekemiseen.

Ei ole kuitenkaan tarkoitus, että vain nuoria motivoidaan. On otettava huomioon myös työntekijöiden hyvinvointi ja motivointi. Valitettavan usein hyvät ideat kaatuvat rahoituksen tai johdon kannatuksen puutteeseen. Yksi kuormitusta lisäävä tekijä ovat liian suuret odotukset tai työntekijää kohtaan asetetut vaatimukset siitä, miten hänen tulisi työtehtävänsä hoitaa. Siksi toiminnan suuntaviivat tulisi aina luoda yhdessä koko

työyhteisön ja esimiehen kesken. Toinen kuormittava tekijä on tarvittavan lisäkoulutuksen puute. Työympäristö ja työtavat muuttuvat vuosien kuluessa. Media-alalla muutos on lähestulkoon jatkuvaa ja tästä syystä oikeus lisäkouluttautumiseen tulisi olla enemmänkin itsestäänselvyys kuin pakon sanelema velvoite. Epävarmuus omien taitojen riittävydestä syö herkästi työntekijän motivaatiota ja aiheuttaa syrjäänvetäytymistä työpaikalla.

Keskustelussa henkilökunnan kanssa tulee esille huoli resurssien riittävydestä. Muutospaine on kuitenkin todellinen ja sen toteuttaminen vaikeaa ilman tarpeellisia resursseja. Henkilökuntaa ei saisi päästää tilaan, jossa tunnetaan epävarmuutta omasta työnkuvasta ja koetaan, että työtehtäviä voidaan muuttaa ilman, että asiaan on mahdollista vaikuttaa. Uudelle toiminnalle tulisi antaa sen tarvitsema aika ja työpanos, jotta tavoitteeseen päästään. Mielestäni on kuitenkin osoitettu, että nuorten toimitus halutaan toimivaksi ja sen kehittämiseen sitoudutaan. Yhtenä onnistumisena jo tässä kohtaa voidaan pitää ensimmäistä Turun Sanomissa 21.10.2013 julkaistua artikkelia.

Homoseksuaalisten oikeuksien puolustaja (vas.) taisteli sateenkaariipusta Pietarissa järjestetyssä Gay Pride -tapahtumassa lokakuussa.

Venäjän ihmisoikeuksista festivaali Turussa

Turun Sanomat
EVITA FONSEN

Turussa järjestetään 23.–27. lokakuuta festivaali Venäjän ihmisoikeuksien puolesta. Ohjelmassa on muun muassa seminaareja, paneelikeskusteluja, tuki-iltoja, tanssia, viihteilyä ja erilaisia mielenilmauksia.

Voi Venäjä! -festivaalin idea on peräisin festivaalin pääkoordinaattori **Roosa Laakoselta**.

– Olen venäjän kielen pääaineopiskelija. Olin Pietarissa työharjoittelussa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen The Russian LGBT Network -kattojärjestössä. Minua kauhistuttivat asiat, joita siellä tapahtui, ja sain idean, että olisi kiva saada Turkuun jotain keskustelua aiheesta, Laakonen kertoo.

Hän päätti ottaa ohjat omiin käsiinsä ja järjestää Turkuun tapahtu-

man, joka käsittelee monin eri tavoin ihmisoikeuksia. Laakosonen halusi tapahtuman juuri Turkuun, koska hänen mielestään aihe ei ole saanut täällä tarpeeksi huomiota.

– Turussa ei ole ollut minkään sortin keskustelua Venäjän ihmisoikeuksista. Turussa on ystävyyskaupunkijuhlavuosi, mutta sen ohjelmaan ei kuulu millään tavalla tästä aiheesta puhumista. Kun aloin ajaa asiaa eteenpäin, puhuin esimerkiksi ystävyyskaupunkijuhlavuoden vetäjän kanssa. Hän ker-

toi, että tästä ei heidän tasollaan puhuta, Laakonen kertoo.

Festivaalin tapahtumat sijoittuvat Turun keskustaan, jotta osallistuminen olisi mahdollisimman mutkatonta.

– Ideana on se, että emme ole esimerkiksi yliopiston seinien sisällä, vaan tulemme kaduille ja kahviloihin.

Kannanotto pussaamalla

Voi Venäjä! -festivaali alkaa keskiviikkona 23. lokakuuta seminaarilla, jonka järjestävät Turun seudun Seta, ja Åbo Akademi. Turun pääkirjastossa järjestettävä seminaari on osa Turku-Pietari-ystävyyssuhteiden vuorokauden toimitusta, ja sinne on vapaa pääsy.

Festivaaleilla tulee olemaan joka päivä erilaisia tapahtumia kaikenikäisille. Oi Katujuhka tarjoaa perjantaina

25. lokakuuta kello 18 kasvomaalusta, tanssiesityksiä ja yölläsohjelmaa. Tuki-illassa on mukana venäläisiä aktivisteja, jotka kertovat Venäjän tilanteesta. Sisäänpääsymaksu on 2 euroa, ja tapahtuma on ikärajaton.

Perjantaina pussataan lisäksi ihmisoikeuksien Vau Venäjä! Kiss-in -tapahtumassa kello 15. Suukon saajan sukupuolella ei ole väliä.

Tarkoituksena on, että ihmiset saisivat enemmän tietoa ihmisoikeuksista ja pääsisivät ottamaan kantaa asiaan.

Voi Venäjä! 23.–27. lokakuuta. Lisätietoja www.venajaviikko.wordpress.com.

Kirjoittaja on Turun nuorten toimituksen toimittaja. Turun Sanomat tekee yhteistyötä Turun nuorten toimituksen kanssa.

KUVA 10. Turun nuorten toimituksen ensimmäinen julkaistu artikkeli

5 MUUTOKSEN TUOMINEN TYÖYHTEISÖÖN

Uuden toiminnan perustaminen vaatii aina henkilökunnalta uuden näkökulman ottamista ja orientoitumista uusiin työtapoihin. Tärkeä osa muuttuvan työnkuvan sisäistämistä on mahdollisuus vaikuttaa tulevan työtehtävän sisältöön ja sen suunnittelemiseen. Näin työskentely on mielekästä myös jatkossa. On myös annettava mahdollisuus omien taitojen päivittämiseen ja lisäkouluttautumiseen, mikäli sille nähdään tarve. Vaikka toimiminen nuorten parissa on tuttua, vaatii toimituksellinen työskentely ja sen ohjaaminen uutta ajattelua ja erilaista tietotaitoa. Uuden journalistisen minän löytäminen ohjaavan ja opettavan sijaan vaatii motivaatiota ja sitoutumista tulevaan muutokseen. Pysyvillä ja toimivilla työtavoilla varmistetaan työn mielekkyys.

Muutoksen läpivieminen on ennen kaikkea tiimityötä. Huotarin, Hurmeen ja Valkosen (2005, 23) mukaan tiimin jäsenet ovat sitoutuneet yhteiseen päämäärään, yhteisiin tavoitteisiin ja toimintatapaan, joista he tuntevat olevansa yhdessä vastuussa. Jokainen jäsen tuo tiimiin oman asiantuntemuksensa ja jäsenten osaamiset täydentävät toinen toistaan.

Omassa työyhteisössäni yhdistyvät sekä luovuus, osaaminen että kokemuksen mukanaan tuoma varmuus tehdä töitä. On rikkaus, että työyhteisön jäsenillä on erilaisia taustoja ja tapoja, joita yhdistämällä saadaan vankka ja tiivis alusta osaamiselle. Muutos toiminnassa tuo tullessaan aivan uudenlaisen tarpeen tiimityölle. Ryhmädynamiikan on toimittava työntekijöiden kesken, jotta se heijastuu positiivisesti myös kohderyhmään.

Juuti (2006, 143) kirjoittaa, että yleisesti ottaen ryhmän jäsenet pyrkivät olemaan samaa mieltä niiden henkilöiden kanssa, joista pitävät. Jotta ryhmädynamiikka toimii, on henkilökemioiden toimittava. Pienetkin jännitteet ryhmän toiminnassa vaikuttavat yhteiseen suunnitteluun ja sen lopputulokseen.

Ensimmäinen ajatus nuorten ohjaamisesta on usein se, että se on helppoa ja osin yksinkertaistakin työtä. On totta, että nuorisotyöhön sisältyy mukava ja vapaamuotoinen puoli, joka on yhdessäoloa, seurustelua ja asioiden suunnittelua nuorten kanssa.

Kokonaisuus muodostuu kuitenkin monesta asiasta: aikuisen mallina olemisesta, kuuntelemisesta ja kasvun tukemisesta. Uuden ryhmän muotoutuminen ei ole helppoa ohjaajallekaan. Toiminnan sisällön voi suunnitella etukäteen, mutta loppujen lopuksi

paljon määräytyy sen mukaan, millaisia ja miten vaativia persoonia ryhmässä on mukana. Kun yhteen kokoontuu toisilleen tuntemattomia nuoria, on ohjaajalla iso rooli ryhmähengen luomisessa ja erityisesti siinä, että nuoret oppivat tuntemaan toisensa. Isossa porukassa käy helposti niin, että nuoret ryhmäytyvät jo tuntemiensa nuorten kanssa. Kuka tahansa nuorten kanssa työskennellyt tietää, että kuppikuntaisuus voi olla hyvin vahvaa. Siksi, jos tavoitteena on toimiva ryhmä, on panostettava ennen kaikkea tutustumiseen ja yhteishengen luomiseen.

5.1 Nuorten ohjaaminen toimivaksi ryhmäksi

Nuoren elämään vaikuttavat monella tapaa vertaisryhmät. Vanhempien kanssa vietetty aika vähenee ja ystävien merkitys kasvaa. Vertaisryhmällä tai vertaisilla tarkoitetaan niitä henkilöitä, jotka ovat nuoren kanssa samalla kehitys- ja ikätasolla. (Salmivalli 2008, 137, 15) Tällaisessa ryhmässä vaikuttavalla nuorella on usein samanlainen asenne, motivaatio ja sosiaalinen käyttäytyminen kuin muilla vertaisilla. Nuoret myös aktiivisesti hakeutuvat sellaisten nuorten seuraan, jotka ovat samankaltaisia kuin he itse. Sosiaaliset kontekstit huolehtivat siitä, että vaikka ryhmät ja ystävät vaihtuvat, pysyy nuoren ympäristö kuitenkin toimintamalleiltaan samanlaisena. (emt. 138-139)

Käytännön työssä on huomattavissa selkeä ero, jos ohjaa ryhmää, jonka ikähaarukka on 10-15 -vuotta kuin jos ryhmässä on 14-17 -vuotiaita tai jo selkeästi aikuisiän kynnyksellä olevia. Yleensä, mitä nuorempia ryhmäläiset ovat, sitä paremmin he ottavat itselleen tuntemattomat mukaan ja tutustuminen on ennakkoluulotonta. Sama pätee jo hieman vanhempiin nuoriin. Tässä välissä olevat nuoret ovat haastavin ohjattava. Varsinkin ryhmä, jossa on jo toisilleen tuttuja nuoria, ottavat hyvin varauksellisesti uudet tulokkaat vastaan ja yhteisöllisen ilmapiirin luominen kestää huomattavan monta kokoontumiskertaa. On myös ohjaajan ammattitaitoa saada porukka yhtenäiseksi, vaikka siihen kuuluisi esimerkiksi hyvin ujo tai valtavirrasta poikkeava nuori.

Ihmiset tulevat ryhmään erilaisin ennakko-odotuksin. Näitä odotuksia määrittelevät muun muassa aikaisemmat kokemukset, ja syyt liittyä osaksi ryhmää. Ryhmän muodostuminen voidaan jakaa viiteen eri osa-alueeseen: 1) muotoutumisvaihe, johon kuuluu havainnointi ja pelisääntöjen luominen, 2) kuohuntavaihe, jolloin konflikteja aiheuttavat jäsenten erilaisuus ja erilaiset näkemykset, 3) yhteistoimintavaihe, jolloin

yhteenkuuluvuus, ryhmätunne ja menettelytavat vakiintuvat, 4) kypsän toiminnan vaihe, jossa ryhmän työnjako ja jäsenten asema on vakiintunut sekä 5) ryhmän hajoaminen, mikäli se on saanut työnsä loppuun tai saavuttanut tavoitteensa. (Kauppila 2005, 97-99)

Ohjaajan taidot ovat ratkaisevassa asemassa siinä, tuleeko ryhmästä toimiva. Se edellyttää ryhmän tarpeiden aistimista sekä kykyä havaita erilaisia tilanteita. Omia käyttäytymistapojaan on pystyttävä tarvittaessa muuttamaan. Ohjaaja vaikuttaa siihen, miten ryhmä siirtyy vaiheesta toiseen. Siirtymistä vaiheesta toiseen ei voi omien mieltymysten mukaan vältellä. Jotta ryhmä toimii, se tarvitsee suunnan näyttämistä, päätösten tekemistä ja visioiden luontia. (Kopakkala 2011, 88-89)

Nuorten ryhmän ohjaamisessa ei ole kysymys johtamisesta. Periaatteessa koko termin voi nuorten kanssa unohtaa. Liian autoritaarinen ote ei saa nuoria luottamaan ohjaajaan ja vaikeuttaa kommunikointia nuorten kanssa. Jos ohjaaminen koetaan liian ylhäältä päin tulevaksi, jäävät nuoret helposti pois toiminnan parista. Tarkoitus ei ole olla pelkästään nuorten kaveri, mutta ei myöskään johtaja.

Hyvä ohjaaja on työskentelytavoiltaan keskusteleva ja valmentava. Hän kyselee näkemyksiä ja kuuntelee ryhmän mielipiteitä. Ohjaajan tehtävä on luotsata porukka kehitysvaiheiden läpi sitoutuneeksi ja tehtävästään innostuneeksi ryhmäksi. Tähän tarvitaan riittävästi aikaa ja selkeä tehtävä, jonka toteuttamiseen halutaan sitoutua. Ohjaaja on omalla käyttäytymisellään roolimalli ja vision antaja. (Kopakkala 2011, 91-93)

5.2 Motivaatio on kantava voima

Ohjaajan oma motivaatio työnsä suorittamiseksi on jopa tärkeämmässä asemassa kuin nuorten motivoiminen. Jos ohjaaja ei itse innostu opettamastaan asiasta tai kokee tekemänsä työn turhaksi, on nuorten sitoutumista turha odottaa. Työyhteisössä olisi hyvä aika ajoin keskustella yhdessä siitä, miten kukin työnsä sillä hetkellä kokee ja onko ongelmia, joihin kaivataan ratkaisuja. Pelkät kehityskeskustelut kerran vuodessa eivät riitä. Nämä motivaatiokeskustelut tulisi pitää tarpeeksi pienen porukan kesken, jotta jokainen ryhmän jäsen tuntee voivansa kertoa tunnoistaan.

Motivaatiolla tarkoitetaan käyttäytymistä virittävien ja ohjaavien tekijöiden järjestelmää. Motivoitunut käyttäytyminen on päämäärähakuista ja tarkoituksenmukaista käyttäytymistä. Motivoituneelle käyttäytymiselle on tyypillistä, että se on vapaaehtoista ja yksilön tahdon alaista, kontrolloitua toimintaa. Motivaatio on se kokonaisprosessi, joka syntyy kaikkien yksilöön vaikuttavien ja hänen mielessään olevien motiivien yhteistuloksena. Kun puhutaan motivaatiosta, käsitellään sitä, miten käyttäytyminen saa alkunsa, pysyy yllä ja lakkaa. (Juuti 2006, 37-39)

Työn sisältö vaikuttaa keskeisesti ihmisen motivaatioon. Se, kuinka henkilö kokee työnsä itselleen sopivaksi ja on sisäistänyt työhön liittyvät päämäärät itselleen merkittäviksi haasteiksi, vaikuttaa hänen motivaatioonsa merkittävästi. Yhtä merkittävää on, että henkilö kokee menestyvänsä ja onnistuvansa sekä kehittyvänsä pyrkiessään kohti työprosessiin liittyviä päämääriä. Nykyisin organisaatiot painottavat osaamista ja innovatiivisuutta. Nämä vaativat ihmisten työhön sitouttamista ja omaehtoista työskentelyä. (emt., 66)

Lämsän ja Uusitalon (2005, 164) kirjassaan mainitsema hiljainen tieto on kokemuseräistä ja henkilökohtaista. Se on kehittynyt osaksi ihmisen ammattitaitoa vuosien myötä. Yksi haasteista on saada tämä hiljainen, kokemuseräinen tieto esiin. Tämä onnistuu luomalla avoin ja luottamuksellinen ilmapiiri ja yhteisö, jossa yksilöiden osaamisesta syntyy yhteisöllistä osaamista ja oppiva yhteisö, jolla on yhteisiä päämääriä sekä ajattelu- ja toimintamalleja.

5.3 Muutoksen jälkeen päämääränä hyvä työyhteisö

Muutoksen myötä on mahdollisuus vaikuttaa myös työilmapiirin parantamiseen. Ristiriidat olisi hyvä ratkoa ennen kuin aletaan yhdessä suunnitella ja toteuttaa uutta. Avoin keskustelun tueksi voidaan ottaa esimerkiksi ammattilainen työyhteisön ulkopuolelta, jos koetaan, että asioita ei pystytä omalla porukalla ratkomaan. Hyvään työilmapiiriin vaikuttavat kaikki yhteisön jäsenet ja se näkyy työnilona, innostuksena ja hyvänä mielenä. Työtyytyväisyyteen vaikuttavat myönteinen vuorovaikutus, vaatimusten kohduttavuus ja selviytymiskeinojen riittävyys. Kun työntekijä kokee, että tilanne on hallinnassa, hän voi paremmin. (Paasivaara & Nikkilä 2010, 8-9; Heiske 2005) Selvittämättömät ristiriidat kuormittavat niin työntekijöitä kuin esimiestasoa. Keskusteluyhteys

katkeaa, kun ristiriidan aiheuttajaa ei selvitetä ajoissa. Varsinkin pienessä työyhteisössä huono työilmapiiri näkyy nopeasti ja vaikuttaa työntekijöiden mielialaan ja jopa työn jälkeen. On selvää, että mitä parempi työilmapiiri on, sitä motivoituneemmin sen eteen tekee töitä.

Muutokset työpaikalla synnyttävät usein paljon paineita, sillä ne helposti vaikuttavat ryhmädynamiikkaan. Yhden henkilön työnkuvan muutos voi muuttaa hänen sosiaalista asemaansa tai uusi työntekijä vaikuttaa ryhmän keskinäisiin suhteisiin. Sama muutos voi kuitenkin olla sekä toimiva että painostava. Hyvään kokemukseen liittyy tunne oman taitojen ja oman itsehallinnan lisääntymisestä. Huono kokemus tuntuu menetyksenä ja oman tilan supistumisena. Muutos herättää, ja saa herättää, ihmisessä ristiriitaisia tunteita, vaikka muutos olisi hyvä ja toivottu asia. (Heiske, P. 2001, 230-233)

Mediapajaa koskeva muutos on ollut tulossa jo pitemmällä aikavälillä. Sopeutumista edessä olevaan muutokseen on hankaloittanut aikataulujen ja suunnitelmien muuttuminen useaan kertaan. Yksi epävarmuustekijä on myös se, ettei henkilökunta ole välttämättä tiennyt, mihin suuntaan toimintaa halutaan kehittää. Yhteisten päämäärien toteuttamiseen on vaikuttanut eripurainen ilmapiiri sekä näkemyserot muutosten tarpeellisuudesta. Nyt käynnissä oleva muutos olisi hyvä kokea uutena alkuna myös yhteisöllisyyden ja työhyvinvoinnin suhteen. Yhteisöllisyyden edellytyksiä ovat valmiudet yhdessä tekemiseen, hyvään vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Ristiriidat eivät tarkoita epäonnistumista, vaan ne kuuluvat työyhteisön kehitykseen. (Paasivaara & Nikkilä 2010, 75).

Paasivaara ja Nikkilä (emt. 76-78) jakavat valmiuden yhdessä tekemiseen kolmeen eri sosiaalistumisprosessiin: 1) varsinaiseen sosiaalistamisvaiheeseen, jossa uusi jäsen kartoittaa sosiaalisesti työympäristöään, 2) luovuuden vaiheeseen, jossa uusi jäsen pyrkii työyhteisön hyväksymäksi ja osallistuvaksi jäseneksi sekä 3) passiiviseen sopeutumiseen. Luovuuden vaiheessa työntekijä antautuu työlleen, parantaa taitojaan omaehtoisesti sekä lisää omaa panostaan työyhteisössä. Tämä vaihe jää toteutumatta, mikäli passiivinen sopeutuminen menee sen edelle. Tällöin työntekijän panos muuttuu rutiniinomaiseksi, työn merkitys hämärtyy ja työn sekä työyhteisön kannalta tärkeät asiat jäävät merkityksettömiksi. Työyhteisössäni olemme siirtyneet passiivisen sopeutumisen puolelle, vaikka henkilökunnalla on ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta. Jotta

pääsemme takaisin luovuuden vaiheeseen, on motivoinnin ja työhyvinvoinnin oltava vahvemmin esillä.

Työntekijöiden tiedossa olevat yhteiset toimintatavat, tarkoitus ja tavoitteet, auttavat luomaan luottamusta herättävää ja rakentavaa toimintaa. Johtamisen keskeisimpiä tehtäviä on luoda työyhteisöön vahva toimintakulttuuri. Työntekijöiden on tiedettävä, mitä heiltä odotetaan. Yhteisöllisyyden kulmakiviä ovat luottamus ja oikeudenmukaisuus. Työyhteisön ja ryhmätoiminnan kannalta luottamus on välttämätön ja sitä tarvitaan työyhteisön sisäisessä vuorovaikutuksessa. Ilmapiiirin ollessa luottamuksellinen sitoutuneisuus työhön ja työyhteisöön paranee. Se myös parantaa työn tehokkuutta ja sujuvuutta sekä lisää työhyvinvointia. (Paasivaara & Nikkilä 2010, 82-83, 87) Myös työntekijällä on vastuu luottamuksellisen työyhteisön rakentamisesta, ei yksin johdolla (emt. 88).

On todettu, että mediapajan työntekijöillä on valtavasti potentiaalia, osaamista ja vuosien tuoma varmuus omaan moniammatillisuutta kohtaan. Perusteet hyvälle muutokselle ovat siis olemassa. Tarvitaan kuitenkin sitoutuneisuutta mahdollistamaan pysyvä ja pitkäjänteinen muutos. Työkäyttäytymisen näkökulmasta sitoutuneisuus on sitä, että ihminen tulee mielellään töihin, tuntee vastuuta työstään, työyhteisöstään ja sen kehittämisestä. Tämä saadaan aikaan ottamalla työntekijä mukaan työyhteisöä koskeviin keskusteluihin ja antamalla hänelle tarpeeksi vaikutusmahdollisuuksia. Tietoa on eniten siellä, missä uudistettava toiminta tapahtuu käytännössä. (Paasivaara & Nikkilä 2010, 99-100)

6 POHDINTA

Lähtökohdat kehittämistyölle ovat olleet olemassa jo muutaman vuoden ajan. Yksi syy on voimakkaasti muuttunut mediakenttä, minkä seurauksena kurssimuotoinen mediaopetus ei kiinnosta nuoria samalla tavalla kuin ennen. Suurimman muutoksen on tuonut sosiaalinen media, joka mahdollistaa ajantasaiset ja nopeat sisällönjakomahdollisuudet. Yksinkertaistunut tekniikka tekee sisällöntuotannosta helpompaa kuin koskaan. Enää ei tarvita monimutkaisia editointiohjelmia tai ammattimaisia videokameroita, jotta voidaan tuottaa laadukasta materiaalia. Aika on ajanut entisen videopaja-ajattelun ohi ja siksi toiminnan on muutettava muotoaan. Oli lähdettävä pohtimaan ratkaisuja sekä kävijämäärien lisäämiseen että sellaisen toiminnan kehittämiseen, mikä kiinnostaa nuoria. Ajatuksena nuorten toimitus on jo vanha ja muutamaan otteeseen epäonnistuneesti kokeiltu. Tosin lähtökohdatkin ovat olleet riittämättömät. On lähdetty uuteen toimintaan ilman kunnon suunnittelua ja tukea. Tällä kertaa taustatyö on tehty hyvin ja neuvottelut yhteistyökumppaneiden kanssa saatu käyntiin. On esimerkkikohde, jonka menestys tuo uskoa omaan onnistumiseen ja joka antaa välineitä mediapajan muutokseen.

Syksy 2013 on mediapajalle näytön paikka. Turun nuorten toimitus, tuttavallisesti NUTO, aloitti toiminnan. Ensimmäiset epäilyt resurssien riittävyydestä on tosin jo tuotu esiin. Nuorten toimituksen halutaan pyörivän täydellä teholla, mutta perustoiminnoista ei olla valmiita tinkimään. Resurssien vähyys asettaa muutoksen vaaraan siinä mielessä, että kaikkea ei ole mahdollista saada. Ei sekä toimivaa avointa - että kurssitoimintaa. Toivon, että tällä kertaa mediapaja saa mahdollisuuden kokeilla tarpeeksi pitkällä aikavälillä onnistuuko nuorten toimitus vai ei. Itselleni nuorten toimituksen onnistuminen on erityisen tärkeää. Se antaa uutta inspiraatiota työn tekemiseen, muuttaa toiminnan muotoa avoimeksi ja painottaa osallisuuden merkitystä kulttuurisessa nuorisotyössä. Mikä tärkeintä, se tuo mediakasvatuksen aivan uudella tavalla osaksi mediapajassa tehtävää työtä. Ensimmäiset kuukaudet määrittävät pitkälti sen, mikä on toimituksen kohtalo.

Tässä kohtaa on erityisen suuri rooli kouluyhteistyöllä ja sen elvyttämisellä. Missä muualla tavoittaisimme yhtä laajan joukon eri-ikäisiä nuoria kuin koulumaailmassa? Näin suurta markkinointikanavaa meillä ei ole varaa ohittaa. Kehittämistyötä varten tekemäni taustatyö ja haastattelut ovat alleviivanneet vahvasti yhteistyön merkitystä ja sen kauaskantoisia vaikutuksia.

Kouluyhteistyötä tarvitaan myös käynnistämään pienten mediatunnit. Tällä hetkellä varteenotettavin kohderyhmämme ovat alakoululaiset, jotka ottavat ensiaskeleita mediamaailmassa. Opettajien tueksi suunniteltu mediakasvatustoiminta olisi varmasti kysyttyä alakoululuokkien keskuudessa, kun paketissa saisi valmiiksi suunnitellut tunnit ja ammattitaitoisen ohjaajan. Vaikka mediatunnit painottuisivatkin alakoululaisiin, jatkuisi kouluyhteistyö vanhalla kaavalla yläkoulu- ja lukioikäisten kanssa. Sillä erotuksella, että nuoret tulisivat edelleen oppimaan ja tekemään Vimman tiloihin ja lapset saisivat opetusta omassa luokassaan. Nuorten mediatuntien uusiksi suunnittelu tulee ottaa työn alle ja saada vastamaan tämän päivän vaatimuksia, painottuen näin ollen enemmän medialukutaidon ja -kriittisyyden opettamiseen. On tosiasia, että toiminnan vilkastumisen ja kannattavaksi muuttamisen tulisi olla meidän kaikkien yhteinen intressi, jotta voimme jatkaa tämän työn tekemistä tulevaisuudessakin.

Kehittämistyötä tehdessä tuli vahvasti esille, miten moniammatillista työtä mediapajalla tehdään. Työnkuvassa yhdistyvät mediakasvatuksen ja kulttuurisen nuorisotyön lisäksi nuorten osallistaminen sekä kasvun tukeminen. On tunnettava myös nuorisokulttuuria, jotta voi menestyksekkäästi tehdä työtään, puhumattakaan monimediallisesta osaamisesta. Näin monipuolinen ja vivahteikas työympäristö on arvostuksensa ansainnut. Sitoutuneisuus työhön lähtee hyvinvoivasta työyhteisöstä, luottamuksesta ja avoimesta ilmapiiristä.

Kuva 11. (Vimman kuvapankki)

LÄHTEET

Gretschel, A. 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: nuorten näkökulma. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus, julkaisuja 3/2011 & Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 41. Helsinki 2011. Tulostettu 17.9.2013. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/nuorisotalo.pdf>

Heiske, P. 2001. Hyvinvointia työyhteisöön. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Helsinki: Hakapaino Oy.

Huotari, M-L., Hurme, P. & Valkonen, T. 2005. Viestinnästä tietoon: tiedon luominen työyhteisössä. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Ikonen, A. toiminnanohjaaja. 2013. Haastattelu 21.10.2013. Haastattelija Ranta-aho, J.

Juuti, P. & Luoma, M. 2009. Strateginen johtaminen: miten vastata kompleksisen ja postmodernin ajan haasteisiin. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Juuti, P. 2006. Organisaatiokäyttäytyminen. Aavaranta-sarja. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kauppila, R.A. 2005. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kopakkala, A. 2011. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kotilainen S. & Rantala, L. 2008. Nuorten kansalaisidentiteetit ja mediakasvatus. Helsinki: Hakapaino.

Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Hakapaino.

Kupiainen, R., Sintonen, S. & Suoranta, J. 2007. Suomalaisen mediakasvatuksen vuosikymmenet. Tulostettu 11.4.2012. <http://www.mediaeducation.fi/publications>

Lämsä, A-M. & Uusitalo, O. 2005. Palvelujen markkinointi esimiestyön haasteena. Helsinki: Edita Prima Oy.

Mediakasvatus.fi-sivusto. 2013. Mediaopetuksen roolia vahvistetaan tulevassa opetussuunnitelmassa. [uutinen] Julkaistu 23.8.2013. Luettu 23.8.2013. <http://www.mediakasvatus.fi/ajankohtaista/uutiset/mediaopetuksen-roolia-vahvistetaan-tulevissa-opetussuunnitelmissa>

Mediataitojen oppimispolku perusopetuksessa. 2011. Kerhokeskus - koulutyön tuki ry. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Helsinki.

Meriranta, M. (toim.) 2010. Mediakasvatuksen käsikirja. Painettu EU:ssa.

Niinistö, H. & Ruhala, A. 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nuorisolaki 27.1.2006/72

Nuorten Ääni -toimituksen historiikki. Luettu 17.9.2013.

<http://nuortenaanistoriikki.pbworks.com/w/page/5482979/FrontPage>

Osallisuuden taloa rakentamassa. Opas osallisuuden kehittämiseen kuntaorganisaatiossa. Maija Koivu. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Paasivaara, L. & Nikkilä, J. 2010. Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia. Helsinki: Nord Print Oy.

Rahja, R. (toim.) 2013. Nuorten mediamaailma pähkinäkuoressa. Mediakasvatusseura ry:n julkaisuja. Tulostettu 1.11.2013.

www.mediakasvatus.fi/files/nuorten_mediamaailma_pahkinankuoressa.pdf

Rajamäki, J. 2012. Luovuus, innovatiivisuus ja johtaminen. Luento. Tampereen ammattikorkeakoulu 19.1.2012. Tampere.

Rissanen, T. 2005. Hyvän palvelun kehittäminen. Vaasa: Kustannusosakeyhtiö Pohjantähti PoleStar Ltd.

Sarala, U. & Sarala, A. 1999. Oppiva organisaatio: oppimisen, laadun ja tuottavuuden yhdistäminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Salmivalli C. 2008. Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. 2.painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Sintonen, S. 2012. Susitunti. Kohti digitaalisia lukutaitoja. Tampere: Tammerprint.

Sintonen, S. (toim.) 2002. Median sylissä. Kirjoituksia lasten mediakasvatuksesta. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Sissonen, S. hankekoordinaattori. Sähköpostiviesti. salla.sissonen@turku.fi. Luettu 4.11.2013.

Turun Sanomat 2013. Turkuun nuorisovaltuusto [uutinen]. Julkaistu 23.9.2013. Luettu 23.9.2013.

<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/538392/Turkuun+nuorisovaltuusto>

Yhteisöllisyys, koulu ja älykkäät palvelut. 2013. [internetsivu] Luettu 5.11.2013. <http://edu.turku.fi/tvt-hankkeet/yka.html>

LIITTEET

Liite 1. Kysely Turun nuorten toimitukselle

Sukupuoli ☐ mies ☐ nainen

Ikä ____

1. Mistä sait tiedon nuorten toimituksen perustamisesta?

2. Miksi liityit/haluat liittyä nuorten toimitukseen? Voit valita usean vaihtoehdon.

- ☐ haluan toimittajaksi/viestinnän alalle tulevaisuudessa
- ☐ kaveritkin liittyivät
- ☐ haluan vaikuttaa nuorten asioihin
- ☐ toiminta vaikutti kiinnostavalta
- ☐ haluan oman ääneni/mielipiteeni kuuluviin
- ☐ muu syy, mikä?

3. Mikä saa Sinut jatkamaan nuorten toimituksessa käymistä? Voit valita usean vaihtoehdon.

- ☐ tuntuu mukavalta harrastukselta
- ☐ kaveritkin jatkavat harrastusta
- ☐ haluan vaikuttaa nuorten asioihin
- ☐ olen kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista
- ☐ toimituksen kautta saan oman mielipiteeni esille
- ☐ aion viestinnän alalle tulevaisuudessa ja tämä on hyvää harjoitusta
- ☐ muu syy, mikä?

4. Toiveita ja ajatuksia nuorten toimituksesta? Mitä Sinä haluaisit, että toiminta sisältää?